

ELS ANIMALS EN EL MÓN DE L'ESPECTACLE

Curs Acadèmic 2010-2011

Treball presentat per:

Andrés, Maria

Vilamala, Jana

Wartelski, Paula

Le cirque s'en va, revient et disparaît...il vit.

ÍNDIX

Introducció.....	2
I) EL CIRC	
1. Història	
1.1. Origen i evolució del circ.....	3
1.2. Situació actual.....	4
2. Legislació	
2.1. Legislació internacional.....	8
2.2. Legislació europea.....	8
2.3. Legislació estatal.....	9
2.4. Legislació autonòmica.....	10
2.5. Legislació local.....	10
3. El benestar dels animals en el circ	
3.1. Origen.....	12
3.2. Captivitat.....	12
3.3. Transport.....	14
3.4. Salut.....	14
3.5. Entrenament.....	15
3.6. Reproducció.....	15
3.7. Comportament	
3.7.1. Administració del temps.....	16
3.7.2. Estereotípies.....	17
4. Situació del circ a Espanya	
4.1. Història.	20
4.2. Problemàtica.....	20
4.3. Associacions	
4.3.1. Unión de Profesionales y Amigos de las Artes Cirquenses.....	21
4.3.2. European circus association.....	21
4.3.3. Infocircos.....	22
4.3.4. Proyecto Gran Simio.....	25
5. Entrevista.....	26

II) EL CINEMA

1. Història.....	31
2. Legislació.....	31
3. Associacions.....	32
4. Utilització d' animals en el cinema	
4.1. Cavalls.....	34
4.2. Gossos.....	35
4.3. Cetacis.....	36
a. Entrevista empresa faunayaccion.com.....	39
5. El futur.....	40

III) CONCLUSIONS GENERALS.....41

IV) BIBLIOGRAFIA.....44

V) ANNEXOS

1. Annex 1.....	45
2. Anex 2.....	46

INTRODUCCIÓ

Avui en dia existeix un debat obert sobre la utilització dels animals en el món de l'espectacle. És per això que hem volgut dedicar aquest treball a investigar la situació actual de dues branques del món de l'espectacle: el circ i el cinema.

Primerament, ens centrarem en el circ i tot el que l'envolta. Explicarem el seu origen, l'actualitat, la legislació que el regula, el benestar dels animals i després comentarem la situació del circ a Espanya, i coneixerem algunes associacions del nostre país que estan a favor i en contra dels circs amb animals.

El segon bloc del treball es centra en el món del cinema, explicant la història, la legislació vigent i els mètodes d'entrenament que s'utilitzen en les pel·lícules.

L'objectiu d'aquest treball és intentar aclarir les diferents problemàtiques que han anat sorgint al llarg de la investigació. La primera és la inexistència d'un registre oficial dels animals que participen en les arts escèniques. Això ajuda a reforçar l'absència de lleis que regulin aquest àmbit. També hem volgut estudiar la controvèrsia que existeix entre la opinió pública sobre la utilització d'animals en els espectacles i la realitat del dia a dia.

Hem intentat fer aquest treball de la manera més objectiva possible, recollint informació des de diferents punts de vista. Tot i així, hem cregut necessari dedicar un apartat del treball a donar la nostra opinió i aportar algunes propostes.

Pel que fa al circ, cal dir que existeix poca bibliografia, ja que es tracta d'un món molt reservat a l'opinió pública. Així mateix, el cinema és un sector difícil d'accedir, degut a la poca proximitat a l'espectador.

I.CIRC

1. HISTÒRIA

1.1. Origen i evolució del circ

L'art del circ és l'espectacle més antic del món. El seu origen es troba en els rituals primitius, que són la teatralització dels mites. El circ manté tres elements bàsics en els rituals: veu, moviment i dansa.

L'exhibició de la destresa del cos i el joc amb objectes existeix des de temps remots, en tots els continents i cultures. A l'Àfrica, els egipcis representaven malabaristes, acròbates i equilibristes en les seves pintures. En les ceràmiques Mayes trobem representats a contorsionistes, i en dibuixos precolombins trobem, entre d'altres, el "baile de los zancos".

Però l'aparició del circ com a gènere data del 1768, quan diferents números (acrobàcies, exhibicions eqüestres...) es van reunir en un mateix espectacle, a Londres. En aquestes dates, la figura principal ja era el cavall, és per això que s'utilitzava una escenari circular, anomenat pista, on el cavall podia galopar a velocitat constant. El genet es podia mantenir així, en equilibri sobre els cavalls, ajudant-se de la força centrífuga.

A partir del 1830, la incorporació d'animals salvatges en els circs va ser cada cop més habitual. Els animals desembarcaven als ports europeus amb els indígenes capturats a les colònies.

El diàleg modern de l'home amb les feres comença amb Carl Hagenbeck, nascut a Hamburg el 1844. Va heretar del seu pare el mercat de feres més famós del món i va reformar l'exhibició de feres en captiveri al crear, el 1907, el que es considera el primer zoològic modern, el Parc Stellingen de Hamburg.

El 1889 els germans Hagenbeck van dur a terme la creació de la "gàbia central", a partir de la qual les feres salvatges van entrar en escena. Els animals salvatges s'utilitzaven per a afegir un sentiment exòtic vinculat al colonialisme en una època en què també s'exposaven en gàbies els pigmeus, dones barbudes o malalts d'elefantisme i gegantisme.

Es considera que oficialment l'aparició del que anomenem circ contemporani, data de 1871, any en el qual, l'americà Barnum va fundar la World's Fair, un circ ambulant

gegant que el seu soci, William C. Coup (1837-1895), transformaria uns anys més tard en el "*Greatest Show on Earth*".

El segle XIX va ser sens dubte el període d'or del circ. És en aquesta època que van sorgir diversos números de circ, com el trapezi volant o els números còmics.

Durant aquesta època es van edificar inclús circs estables i el circ es considerava com una institució més.

Façana del circ d'Amiens (1910)

A partir del 1900, el circ tradicional no es troba en el seu millor moment, ja que ha de competir amb l'aparició dels cabarets, que li treuen públic, artistes i protagonisme.

Des de 1920, la fórmula de les enormes carpes itinerants sembla ser la única que funciona, ja que s'adapten millor a les necessitats del circ, ambulant, lliure i fàcil de muntar. És per això que els municipis comencen a reconsiderar els seus circs estables.

A principis del segle XX, els edificis construïts comencen a desaparèixer i el 1972, es destrueix l'emblemàtic circ Medrano, a París.

Veiem així una evolució i transformació del circ des de el segle XVIII: amb el canvi d'escenari a finals del segle XVIII, annexió d'animals exòtics al segle XIX, creació de nous tipus d'escenaris el 1880 als Estats Units i el sorgiment de les carpes, actualment símbol atribuït a quasi tots els circs.

1.2. Situació actual

El nombre total d'animals salvatges que es troben en captivitat als circs europeus és desconegut. S'estima que el nombre d'animals captius (incloent animals domèstics) es troba entre 2400 i 5900. Aquestes dades són de República Txeca, Dinamarca, Finlàndia, Alemanya, Itàlia, Letònia, Lituània, Polònia, Portugal, Suècia i Regne Unit, però no hi ha dades de Bèlgica, Grècia, Hongria, Irlanda, Països Baixos i Espanya. Hi ha unes quantes espècies que representen una gran proporció d'animals captius; per

exemple, hi ha 90 elefants a Alemanya i 490 grans felins a França. Entre el 31% i 36% de tots els elefants captius en els circs europeus, restant en els zoos.

Molts països europeus prohibeixen el naixement d'animals salvatges en els circs. Es coneixen les dades del Regne Unit, on només hi ha uns quants animals captius en els circs: 1 elefant asiàtic, 4 zebres, 5 pitons, 12 grans felins (lleons i tigres), 10 camells i un os negre. No obstant, no hi ha restriccions per als circs estrangers que circulen en el Regne Unit un cop han adquirit un permís.

A Europa, algunes investigacions destaquen les dificultats financeres que tenen la majoria de circs petits i com a conseqüència, els pocs recursos per a la cria d'animals, les cures veterinàries i l'alimentació per als animals. També s'ha vist que la major part d'informació prové de circs grans i ben finançats, fet no representatiu de la món del circ, ja que amb més recursos probablement tenen millors condicions per als animals.

Avui en dia s'estan desenvolupant nous tipus de circs i espectacles, degut a canvis de la societat envers els circs amb animals. Cada cop són més les localitats que es declaren ciutats lliures de circs amb animals i cada vegada més prosperen espectacles en què es demostra un respecte per als animals (Appassionata).

Des de fa pocs anys, s'han declarat i acceptat drets i llibertats per als animals, que exposem seguidament i que no s'inclouen en la legislació actual:

Declaració Universal dels Drets dels Animals

Aquesta declaració, proclamada el 15 d'octubre de 1978, va ser aprovada per la Organització de les Nacions Unides per a l'Educació, la Ciència i la Cultura (UNESCO), i posteriorment per l'Organització de les Nacions Unides (ONU).

- Article 1: tots els animals neixen iguals davant la vida i tenen els mateixos drets a l'existència
- Article 2
 - a) Tot animal té dret al respecte
 - b) L'home, com a espècie animal, no pot atribuir-se el dret a exterminar altres animals o d'explotar-los violant aquest dret. Té l'obligació de posar els seus coneixements al servei dels Animals
 - c) Tots els animals tenen dret a l'atenció, a les cures i a la protecció de l'home.
- Article 3
 - a) Cap animal serà sotmès a maltractaments ni a actes cruels
 - b) Si és necessària la mort d'un animal, aquesta ha d'ésser instantània, indolora i no generadora d'angoixa.
- Article 4

- a) Tot animal que pertanyi a una espècie salvatge té dret a viure lliure en el seu propi ambient natural, terrestre, aeri o aquàtic i reproduir-se
- b) Tota privació de llibertat, inclòs aquella amb finalitat educativa, és contrària a aquest dret
- Article 5
- a) Tot animal que pertanyi a una espècie que visqui tradicionalment a l'entorn de l'home, té dret a viure i créixer al ritme i en condicions de vida i llibertat pròpies a la seva espècie
- b) Tota modificació d'aquest ritme o d'aquestes condicions imposada per l'home amb finalitats mercantils és contrària a aquest dret
- Article 6: tot animal que l'home hagi escollit com a company té dret a que la duració de la seva vida sigui conforme amb la seva longevitat natural.
- Article 7: tot animal de treball té dret a una limitació raonable del temps i intensitat de treball, a una alimentació reparadora i al repòs.
- Article 8
- a) L'experimentació animal que impliqui un patiment físic o psicològic és incompatible amb els drets de l'animal, tan si es tracta d'experiments mèdics, científics, comercials, com tota altra forma d'experimentació
- b) Les tècniques alternatives han de ser utilitzades i desenvolupades
- Article 9: quan un animal és criat per a l'alimentació, ha de ser nodrit, instal·lat i transportat, així com sacrificat, sense que en resulti motiu d'ansietat o dolor
- Article 10
- a) Cap animal ha de ser explotat per a l'entreteniment de l'home
- b) Les exhibicions d'animals i els espectacles que utilitzin animals són incompatibles amb la dignitat de l'animal.
- Article 11: tot acte que impliqui la mort d'un animal sense necessitat és un biocidi, és a dir, un crim contra la vida
- Article 12
- a) Tot acte que impliqui la mort d'un gran nombre d'animals és un genocidi, és a dir, un crim contra l'espècie.
- b) La contaminació i la destrucció de l'ambient natural condueixen al genocidi
- Article 13
- a) Un animal mort ha de ser tractat amb respecte
- b) Les escenes de violència en les quals els animals són víctimes han de ser prohibides en el cine i la televisió, a menys que tinguin la finalitat de mostrar els atemptats contra drets de l'animal.
- Article 14

- a) Els organismes de protecció i salvaguarda dels animals han de ser representats a nivell governamental.
- b) Els drets de l'animal han de ser defensats per la llei, com ho són els drets de l'home.

El Tractat d'Amsterdam: els drets dels animals

Malgrat que no existeix una legislació oficial i específica que reguli la situació de les diverses espècies salvatges que podem trobar en un circ, en el tractat d'Amsterdam es recullen els drets de totes les espècies domèstiques i salvatges.

Basant-se en un gran nombre d'estudis científics i de comportament animal, el Tractat Europeu d'Amsterdam del 1997 va reconèixer els animals com a éssers capaços de sentir i patir.

L'Organització Mundial de Sanitat Animal va adoptar l'any 2004 les "Cinc Llibertats", que durant molts anys han dominat tota discussió sobre benestar animal a Europa i que reconeixen que els animals tenen uns drets inherents. Aquestes cinc necessitats són les següents:

- 1) Un ambient apropiat.
- 2) Una dieta adequada. Aquesta necessitat inclou subministrar menjar de manera que puguin desenvolupar i estimular els seus comportaments naturals.
- 3) Oportunitats per a expressar comportaments naturals. Els animals que a la naturalesa viuen en comunitat no s'haurien de mantenir en aïllament, de la mateixa manera que els animals solitaris no s'haurien de mantenir en grups. De la mateixa manera, s'hauria d'evitar allotjar animals d'espècies depredadores amb espècies presa en proximitat física o olfactiva, ja que els pot provocar estrès a les dues bandes.
- 4) Protecció de la por i estats angoixosos. Els animals salvatges requereixen un manteniment i uns coneixements veterinaris i etològics molt especialitzats.
- 5) Protecció del dolor, mals o malalties.

Com comentarem més endavant, aquestes cinc llibertats poden ser infringides per al tipus de condicions que presenten els circs.

2. LEGISLACIÓ

No existeix cap legislació homogènia que reguli el benestar dels animals en els circs.

2.1. Legislació internacional

A nivell internacional hi ha una legislació diferent per a cada país. A continuació presentem l'exemple de diversos països i la seva situació pel que fa els animals en el circ:

Amèrica del Sud i Central

Bolívia. Des del 2009 prohibeix l'ús d'animals tan salvatges com domèstics en els circs
Brasil. Els animals salvatges i domèstics estan prohibits en els circs a partir de l'Assemblea Legislativa de l'Estat de Rio de Janeiro (2634/2001).

Costa Rica. Els animals salvatges estan prohibits des del juliol del 2002

Àsia

Índia. Els circs tenen prohibit presentar funcions en què actuïn tigres, panteres, lleons, monos i ossos (The Times of India News Service, 10/5/2001)

Oceania

Singapur. Els animals salvatges estan prohibits en espectacles itinerants des del 2000 (Autoritat agrícola i veterinària de Singapur, Ministeri de desenvolupament nacional, 2000).

2.2. Legislació europea

Tot i que no existeix legislació europea relativa al manteniment dels animals salvatges en els circs, aquests es veuen afectats per diferents reglaments europeus relatius al seu transport, moviment entre Estats Membres i protecció d'espècies amenaçades:

- Reglament 865/2006 de la Comissió pel que s'estableixen disposicions d'aplicació al Reglament 338/97 del Consell relatiu a la protecció d'espècies de la fauna i flora silvestres mitjançant el control del seu comerç.
- Reglament 1739/2005 que estableix els requisits de salut animal per al moviment d'animals de circ entre Estats Membres.
- Reglament 1/2005 del Consell relatiu a la protecció dels animals durant el transport i les operacions connexes i pel qual es modifiquen les Directives 64/432/CEE i 93/119/CE i el Reglament 1255/97.

Cada cop hi ha més països europeus que limiten la presència d'animals salvatges en els circs:

- Àustria. Tots els animals salvatges estan prohibits en els circs
- Bèlgica. Només els animals que neixen en captivitat es poden mantenir en els circs. Els viatges dels circs estan limitats, les gires que no permeten el comportament natural o que generen violència física estan prohibides i hi ha estàndards mínims d'allotjament (Ordre reial belga, setembre 2005).
- Dinamarca. Els animals salvatges (excepte elefants asiàtics, camells i llames) estan prohibits als circs des de 1991 (Acta danesa sobre la protecció d'animals, n°386 juny 1991)
- Finlàndia. Els animals salvatges (excepte foques) estan prohibits des de 1996 (Ministeri d'Agricultura i Patrimoni forestal, agost 1996).
- Noruega. Està prohibit l'ús de certes espècies, així com d'altres animals si són capturats en el seu hàbitat natural (Benestar dels animals, acta n°73, 1974).
- Suècia: els animals salvatges carnívors, pinnípedes (excepte foques), rinoceronts, hipopòtams, cèrvids (excepte rens), girafes, cangurs, aus rapaces, estruoniformes (estruços, nyandús, emús) i cocodrils estan prohibits des de 1988 (Ordenança de benestar animal, acta n°359, 1988)
- Hongria i Croàcia. Han prohibit l'ús d'animals salvatges als circs.
- Polònia. Prohibeix la utilització d'animals capturats en estat salvatge.
- Portugal. Disposa d'una llista d'animals salvatges que els circs no poden mantenir a partir de l'entrada en vigor de la llei. També prohibeix la reproducció dels exemplars posseïts anteriorment a l'entrada en vigor (Portaria 1226/2009).
- Anglaterra, Escòcia, Gales, Holanda i Eslovàquia. Actualment estan considerant restriccions a l'ús d'animals salvatges en els circs.

2.3. Legislació estatal

Les Lleis de Protecció dels Animals de les 17 comunitats autònomes d'Espanya estipulen que els animals han de ser allotjats en condicions compatibles amb els imperatius biològics de la seva espècie. En totes aquestes lleis autonòmiques es prohibeix utilitzar animals en espectacles si estan subjectes a maltractament o forçats a realitzar comportament antinatural o si fereixen la sensibilitat dels espectadors. Encara que aquesta prohibició, per definició inclou els circs que utilitzen animals, en el moment de la seva aplicació les autoritats consideren la seva redacció oberta a interpretació.

No existeix cap legislació específica a la tinença i protecció dels animals de circ.

Així doncs, no existeixen requisits de les condicions, tan de benestar dels animals com de seguretat del públic, en què s'hagin d'allotjar els animals.

Només els animals de les espècies allistades com amenaçades d'extinció en els diferents annexos del Tractat CITES (Conveni Internacional per al Comerç d'Espècies Amenaçades) han d'obtenir una documentació que els regula com a objecte de comerç, però no estableix criteris per al seu benestar [Annex 1]. Tot i així, ni quan els animals no disposen de documentació, es pot dur a terme el seu decomís. Encara que ocasions contades els animals mantinguts de forma il·legal són rescatats i reubicats en centres de rescat, aquests centres són escassos i es mantenen amb fons privats i limitats per l'alt nombre d'animals que necessiten lloc. Per aquesta raó els animals il·legals solen ser "immobilitzats" en el mateix circ, la qual cosa significa que es mantenen en ell però no poden ser utilitzats en l'espectacle. Lamentablement, els circs solen continuar la seva gira actuant amb aquests animals fins que es formula una nova denúncia i les autoritats locals realitzen una nova inspecció.

A nivell nacional, la legislació ignora gairebé per complet els animals utilitzats en els circs, encara que existeix una breu referència a aquests, com explotacions animals en:

- Llei 32/2007 per a la cura dels animals, en la seva explotació, transport, experimentació i sacrifici.

I consegüentment se'ls ha d'aplicar les següents normatives:

- Real Decret 479/2004 per al qual s'estableix i regula el Registre general d'explotacions ramaderes
- Llei 8/2003 de Sanitat Animal
- Decret 1119/1975 sobre condicions zoosanitàries dels nuclis zoològics.

2.4. Legislació autonòmica

Encara que cadascuna de les lleis de protecció dels animals autonòmiques hi ha un apartat que prohibeix "*l'ús d'animals en espectacles en els quals siguin objecte de burla, maltractament o comportament antinatural*" les autoritats prefereixen no considerar els circs com a tals. Conseqüentment, i degut a l'ambigüitat d'aquesta definició, els circs continuen sent acceptats a les Comunitats Autònomes.

2.5. Legislació local

Cada cop més són les localitats de l'Estat que no accepten la presència d'espectacles circenses amb animals en el seu territori. Les quatre capitals de província de Catalunya han aprovat mocions i ordenances que no permeten l'ús d'animals salvatges en aquests espectacles.

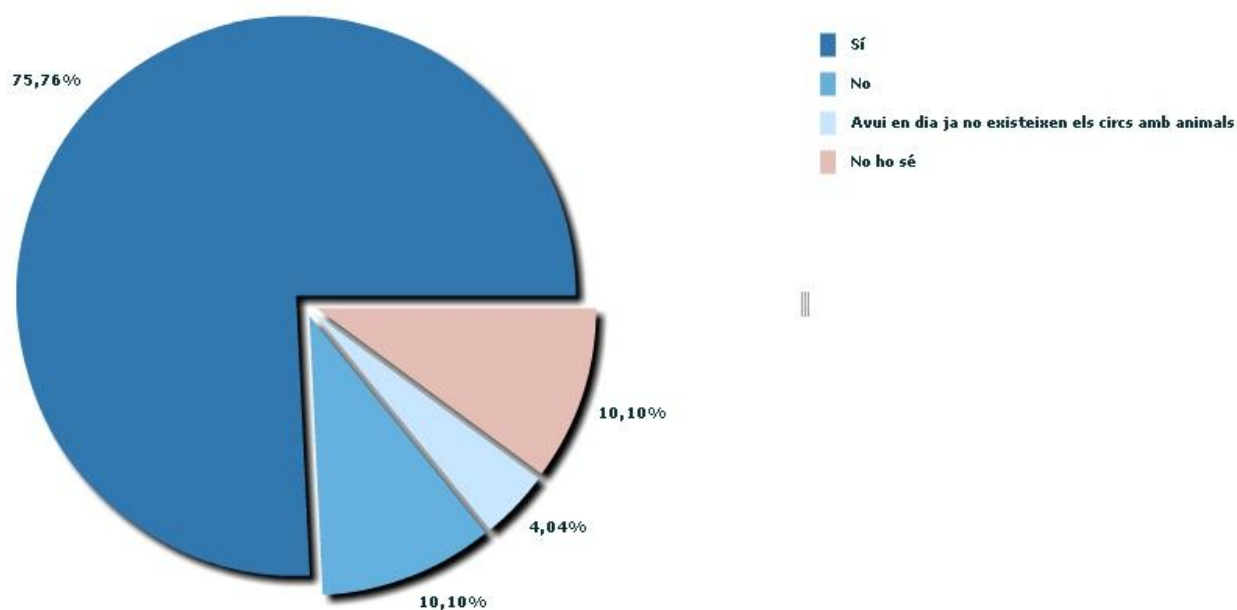
Localitats com Monzón a Osca o Esporles a Mallorca, així com les catalanes Banyoles,

Cabrera de Mar, Platja d'Aro, Castelldefels, Sant Joan de les Abadesses, Blanes, Moià, Castelló d'Empúries, Vilassar de Mar, la Bisbal d'Empordà, Rubí, Girona, l'Escala, Sant Boi de Llobregat, Sant Quirze de Besora, Sant Cebrià de Vallalta, Lloret de Mar, Sant Adrià del Besòs, Ripollet, Mataró i Sant Feliu de Guíxols són algunes del creixent nombre de localitats declarades "lliures de circs amb animals".

Cada cop hi ha més Consistoris que estan aprovant mocions i ordenances que prohibeixen la instal·lació de circs amb animals als seus municipis, a l'annex 2 en posem alguns exemples (Blanes i la Bisbal d'Empordà).

Això contrasta amb els resultats del nostre estudi¹, en què un 75% dels individus han rebut un circ amb animals a la seva població.

No obstant, aquestes dades es contradiuen amb el fet que la majoria de població (un 65%) si pogués escollir entre un circ amb animals i un sense, triaria el darrer.

¹ Enquesta realitzada en una mostra de 120 individus

3. EL BENESTAR DELS ANIMALS EN EL CIRC

3.1. Origen

En un estudi realitzat per Kiley-Worthington sobre l'origen dels animals de circ al Regne Unit es van obtenir els següents resultats: un 40% dels carnívors i un 15% dels ungulats són animals que ja no volen en els zoològics. El 94% dels elefants són animals salvatges capturats del seu medi salvatge.

L'associació internacional *Tiger Studbook* declara que no existeix un registre dels tigres que viuen en zoològics, i són animals que solen vendre's a circs o safaris als 3 anys de vida. El que sí que se sap és que el nombre de tigres en captivitat sense acreditació (5000-12000 exemplars) supera de llarg el nombre de tigres que pertanyen a zoològics acreditats.

L'origen de la majoria dels animals salvatges és desconegut. Tot i així, se sap que freqüentment els circs intercanvien animals amb altres institucions i que obtenen directament animals adults, ja que és molt difícil criar un animal salvatge en les condicions circenses.

3.2. Captivitat

Un dels grans debats consisteix en discutir si els animals de circ són animals domesticats o són animals salvatges. Autors com Kiley Worthington, critiquen el benestar dels animals en circs i zoològics, comparant-lo amb el benestar d'animals de companyia i domèstics.

Per altra banda, *W.Johnson*, critica aquest llibre, argumentant que els animals de circ no es poden comparar amb els animals domèstics, ja que no continuen sent animals salvatges.

Malgrat aquest debat, el que és evident és que l'espai en què viuen aquests animals és insuficient perquè aquests puguin desenvolupar el seu comportament natural, sobretot en el cas dels grans mamífers.

En el cas dels herbívors, en el seu medi natural, passen la major part del temps pastant i recorrent grans superfícies. Els carnívors dediquen la major part del seu dia a buscar una presa i caçar.

La primera i gran diferència entre la naturalesa i els circs és que en aquest últim l'aliment es dona com una ració, preparada per ser ingerida sense cap tipus d'esforç. La segona diferència, és l'àrea de superfície en què els animals viuen confinats. En la taula 1 s'indiquen les àrees recomanades per a les gàbies en circs i zoològics per a 8 espècies diferents, comparant-les amb l'espai de què solen disposar en llibertat.

Area (m ²)	Taxon Big cats	Bear	Zebra	Camel	Pygmy hippo	Giraffe	Elephant	Primates
Number of animals	1-5	1-5	1	1	1	1-3	1-3	1-2
Circus cage/pen	76	76	7.5	12	12	250	100	10
Zoo outdoor	118.5*	196.7*	350*	212.5*	100*	436	500*	60
<i>For comparison</i>								
Wild range	120,000,000*	56,300,000	80,000,000	3,187,000,000*	500,000	5,000,000*	100,000,000	1,610,000 ^a 210,000 ^b

Taula 1. Comparació de l'àrea recomanada per a gàbies en circs i zoològics i l'espai en llibertat

Clubb&Mason demostra en la seva investigació sobre carnívors en captivitat que com més ampli és l'espai que avarca un carnívor en el seu medi salvatge, més afecta la captivitat al seu benestar.

Un altra característica que no es sol respectar en els circs són les relacions socials de convivència de cada espècie. En els circs podem trobar des d'animals solitaris fins a d'altres que viuen en grans grups socials. En estat salvatge, hi ha animals de la mateixa espècie i del mateix sexe que mai es troben en contacte. I finalment en llibertat, individus d'una determinada edat tampoc comparteixen grup social amb altres individus d'altres edats.

És evident que en un circ, per qüestions d'espai i econòmiques, aquestes característiques socials gairebé mai es poden arribar a respectar, i això comporta unes conseqüències que recauen en l'estrès i el comportament de l'animal.

Malgrat que alguns domadors afirmen que els seus animals poden ser considerats com animals domèstics, molts d'ells, sobretot els elefants, dins de les mateixes gàbies, passen tot el dia lligats amb cadenes, ja que no deixen de ser un perill, en un hipotètic cas de fuga. En el cas concret dels elefants, les cadenes actualment s'estan reemplaçant per gàbies connectades a la corrent elèctrica. En un estudi sobre el comportament de l'elefant en captivitat, es va demostrar que amb aquest nou sistema, els elefants estan més relaxats i mostren menys conductes estereotipades.

Finalment, l'enriquiment ambiental en els circs és extremadament pobre. Els treballadors dels circs justifiquen l'absència d'objectes estimulants com una mesura preventiva argumentant que s'han donat casos en què els animals fan servir aquests objectes per trencar les gàbies.

3.3. Transport

Els animals de circ viatgen al voltant d'un cop per setmana. El trasllat forçat, la manipulació humana, el soroll i el confinament en gàbies petites, constitueixen fonts d'estrès suplementàries per als animals captius.

Durant el transport, els animals pateixen canvis constants de temperatura i no tenen accés lliure a l'aigua o aliment. És molt important que els camions de transport estiguin equipats amb bons equips de ventilació o de calefacció per atenuar les temperatures extremes en què es poden sotmetre els animals. En el seu ambient natural, quan un animal està sotmès a baixes temperatures, com ara els elefants africans o asiàtics, ho compensa augmentant la seva activitat. Durant el transport aquesta compensació no es pot dur a terme ja que l'espai pràcticament no permet el moviment. Això pot tenir greus conseqüències fisiològiques que poden ser letals.

Un estudi de Edwards *et al*/ va demostrar com l'estrès produït pel transport provocava una reducció de la taxa d'ovulació en els macacos.

Hi ha molts pocs estudis i evidències de com afecta el transport al benestar dels animals de circ, però tenint en compte que el transport en animals domèstics és un dels factors més determinants per a l'estrès, podem assumir que en els animals salvatges ha de ser similar.

El que sí que s'ha demostrat és l'altíssima sensibilitat que presenten els rèptils al transport, amb una taxa de mortalitat d'un 3'1% posttransport. Això és degut a l'extrema sensibilitat que tenen els rèptils a la constant vibració i als canvis de temperatura. A la natura, els rèptils detecten un possible predador mitjançant la vibració, per tant la vibració constant del transport pot ser mortalment estressant. Pel que fa a la termoregulació, que sol seguir un patró estacional, si aquesta no pot desenvolupar-se amb normalitat, l'activitat fisiològica normal es veu afectada, deixant l'animal immunodeprimit i més susceptible a qualsevol infecció.

Com a últim punt, hem d'indicar que no existeix cap legislació sobre el transport de les diferents espècies que podem trobar en un circ: la freqüència, el temps, la temperatura i l'espai en què han de viatjar són decisió de cada empresari.

S'han fet estudis per saber si els animals s'acostumen al transport, però s'ha vist que la resposta a aquest és molt variable, tant entre espècies com entre individus.

3.4. Salut

S'han descrit diverses patologies que tenen una alta incidència en els circs; les primeres estan relacionades amb els hàbits alimentaris. Els animals solen ser obesos degut a la captivitat i a la dieta inadequada i solen presentar problemes dentals degut a les pràctiques incorrectes d'alimentació.

En elefants s'ha observat una alta freqüència d'hèrnies discals, degut a les postures anormals que han de fer durant l'espectacle.

Un altre factor a tenir en compte és que qualsevol malaltia infecciosa té una velocitat de transmissió molt més elevada en els circs que la que tindria en la naturalesa. Per exemple, els elefants africans han transmès l'Herpesvirus endoteliotòpic letal als elefants asiàtics (presents en zoològics), els quals mai havien estat en contacte amb aquest virus per qüestions geogràfiques. Aquest virus és una amenaça important i un problema per l'èxit en la reproducció dels elefants asiàtics en captivitat.

3.5. Entrenament

Sobre aquest tema, els estudis i investigacions són escassos degut a l'elevada privacitat en què es desenvolupa. El món del circ i dels domadors és un àmbit tancat, que no permet l'accés a moltes persones de l'exterior, per tant la informació que podem aportar és puntual i no és conclusiva. Una de les espècies de les quals es té més informació és l'elefant.

Se sap que un entrenament a base de càstigs i reforç negatiu és perjudicial pel benestar animal i crea una mala relació entre l'animal i el seu entrenador. Entre els animals de zoològics, aquest tipus d'entrenament només es fa servir en els elefants. També s'ha vist que en diversos circs, els animals que actuen en números en què han de fer moviments no naturals s'entrenen utilitzant cadenes, xocs elèctrics, etc.

Hi ha domadors que afirmen públicament que els cops són la base del seu entrenament.

Durant l'espectacle, els sorolls alts i els llums provoquen un estrès altíssim a l'animal, alterant els seus paràmetres fisiològics. S'ha detectat una alta incidència d'úlceres gastrointestinals en tigrs d'espectacle, provocades per l'estrès. En el cas dels primats, el soroll afavoreix l'aparició de comportaments agressius.

3.6. Reproducció

Entre els efectes a llarg termini de l'estrès provocat a la vida d'aquests animals, la reproducció és un dels més estudiats. En el cas dels zoològics, trobem moltíssima bibliografia al respecte, i escassa per a la situació en els circs.

En aquest apartat estudiarem els efectes de l'estrès provocat per la captivitat sobre la reproducció, i donarem exemples específics de diverses espècies que podem trobar en un circ.

La primera dificultat que comporta la cria en captivitat, és la relació mare fill. Degut a la captivitat, la mare no desenvolupa un comportament normal envers al seu fill i és bastant freqüent que la mare deixi d'ocupar-se'n. Com a conseqüència, la cria es duu a terme per part dels domadors o del personal del circ. Aquests animals no solen desenvolupar un comportament natural, i s'ha demostrat que tampoc presenten un comportament reproductiu normal.

Segons una normativa aplicada, només els zoològics acreditats per BIAZA estan autoritzats per criar determinades espècies. Malgrat això, hi ha evidències estadístiques que indiquen que en els circs es duu a terme la reproducció de diverses espècies.

El debat en aquest tema es centra en saber si un animal criat en captivitat presentarà menys conductes estereotipades i menys alteracions de la salut per culpa del confinament que un animal criat en la natura. A més que a llarg termini, no seria sostenible substituir els animals de circ per animals salvatges, ja que acabariem amb les poblacions.

El que no existeix és un control sobre els plans de reproducció en institucions no acreditades, per la qual cosa podem arribar a trobar híbrids de diferents espècies.

3.7. Comportament

3.7.1. Administració del temps

Considerarem que per a identificar el nivell de benestar dels animals que viuen en captivitat, ho hem de fer comparant-los amb els animals que viuen en llibertat. Els paràmetres que s'utilitzen per a valorar el benestar són: el temps que dediquen a diferents activitats, el comportament, la reproducció i l'esperança de vida.

En la figura 1 trobem la distribució del temps d'un dia en un circ dels elefants, grans felins, ossos i llames.

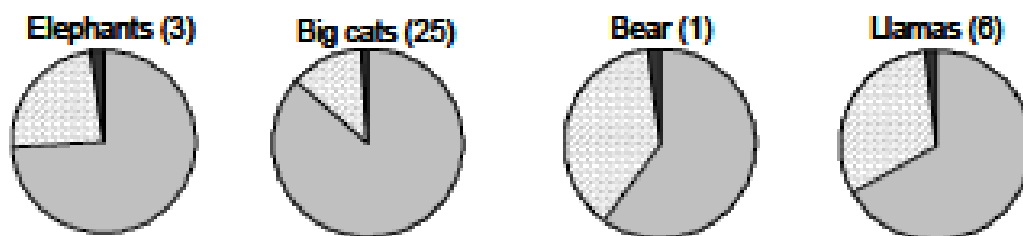

Figura 1. Percentatge de temps (24hores) encadenats o en el vagó (gris fosc), en el corral d'exercici (gris clar) i actuant (negre) en diferents animals captius de diferents circs del Regne Unit. Entre parèntesi s'indica el nombre d'animals.

Per tal de contrarestar aquests xifres cal dir que en la natura, els elefants passen entre el 40 i el 75% del seu dia buscant menjar i poden arribar a recórrer més de 50 km en un dia. En un circ, l'entrenament, que és l'únic moment en què poden moure's, representa l'1% de 24hores.

Pel que fa a l'esperança de vida dels elefants, no hi ha un consens. Hi ha estudis que afirmen que els elefants en captivitat viuen menys anys que en estat salvatge. En canvi d'altres han descrit esperances de vida molt similars entre elefants captius i salvatges.

Hem d'afegir que una dada important a tenir en compte, és que en el cas dels elefants salvatges, una de les causes principals de mortalitat es deu a l'activitat humana. Per tant s'hauria d'estudiar de manera molt especial la situació dels elefants.

3.7.2. Estereotípies

És reconegut des de fa temps que la captivitat pot tenir efectes perjudicials en les pautes de comportament. La dinàmica dels circs dona lloc a un excés d'inactivitat que pot comportar un increment de comportaments anormals i estereotípies.

Les estereotípies són comportaments repetits sense cap objectiu aparent que es desenvolupen quan l'animal captiu no pot executar una conducta prou motivant. Per exemple, l'estereotípia que normalment mostren els carnívors captius augmenta durant les hores crepusculars quan els animals salvatges són més actius, o estacionalment, quan la conducta d'aparellament té lloc en la naturalesa salvatge. Encara que és difícil fer generalitzacions sobre les estereotípies, normalment estan associades amb un ambient subòptim i un benestar pobre o compromès, un ambient que podria representar el circ.

Aquesta és la raó per la qual els primats trets de zoos turístics i circs presenten un comportament més indesitjable que els primats criats en zoos reconeguts. A més, les evidències acumulades suggereixen que això pot ser una representació d'una disfunció del sistema nerviós central induïda per la captivitat.

El percentatge d'estereotípies que presenten els animals és molt variable entre carnívors captius. En un estudi realitzat, es van presentar el 0,16% d'estereotípies en guineus, un 30% en lleons i un 60% en tigres. Una proporció significant d'aquesta variació s'explica per la distància viatjada diàriament: les espècies que viatgen llargues distàncies en estat salvatge mostren nivells més alts d'estereotípies estan en captivitat. Es creu que la cria amb persones pot tenir influències negatives en el desenvolupament d'estereotípies. Per exemple, els ossos, primats i lloros grisos

africans criats per humans mostren significativament més estereotípies que aquells animals criats per la seva mare. S'ha demostrat que la conducta d'arrancar o mossegar plomes en ocells pstàcids està molt lligada a la cria en captivitat.

Les estereotípies tendeixen a incrementar quan augmenta el grau de restricció i en ambients més barrats. Per exemple, els elefants del circ encadenats o enreixats mostren una estereotípia de moviment del cap continu, els ossos del zoo i lleopards caminen més en tancats fora d'exhibició que en grans tancats en exhibició, i els lloros captius presenten més estereotípies orals i locomotores en gàbies barrades que en gàbies enriquides.

Alguns ensinistradors d'elefants creuen que la conducta estereotípia forma part del comportament normal dels elefants; per exemple, s'ha dit que les estereotípies ajuden a la circulació de la mateixa que ho fa caminar en els elefants salvatges. La freqüència de la conducta estereotípia, no obstant, és significativament més elevada (un 30%) quan es tracta d'elefants de circ encadenats, si ho comparem amb elefants de zoo o tancats en circs (un 4% i un 10% respectivament). A més, en els animals captius, la freqüència de conducta estereotípia apareix més lentament en animals de zoo que en animals de circ, amb l'excepció dels grans felins, en els quals és semblant durant el transport i més alta dins i fora del recintes zoològics (Figura 2)

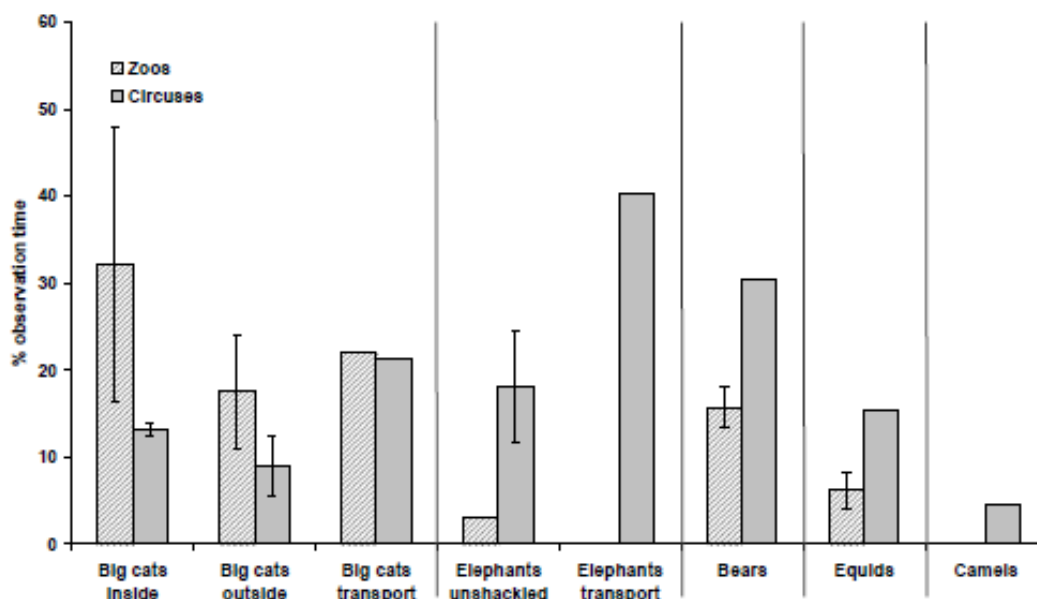

Figura 2. Freqüència d'estereotípies en animals de circ i de zoo

Les causes i la incidència d'estereotípies semblen apuntar al circ com a un ambient inadequat per als animals salvatges. S'han fet pocs estudis sobre les estereotípies en el circ, però l'evidència d'un estudi realitzat en 15 circs del Regne Unit suggereix que totes les espècies d'animals salvatges en els circs fan estereotípies. Per exemple, els

ossos gasten el 30% del temps observat fent passes i tots els elefants observats mostren estereotípies. A més, tan en els circs com en els zoos hi ha una evidència d'angoixa prolongada i comportament anormal. Pel que fa als fèlids en els circs i els zoos, les grans multituds fan augmentar la freqüència de fer passes. Com que les estereotípies normalment indiquen ambients subòptims, un alt grau d'estereotípies en els circs pot ser considerat un indicador d'ambient empobrit.

4. SITUACIÓ DEL CIRC A ESPANYA

4.1. Història

A mitjan del segle XIX, el nombre de circs a Espanya era molt superior al de la resta del continent. Madrid va veure néixer el primer circ estable el 1830, l'Avrillon. El 1834 va ser substituït per un altre circ anomenat Olímpic. Al ser destruït per un incendi el 1876, Thomas Price va decidir aixecar en aquest solar el popular circ que portaria el seu nom.

A principis dels anys trenta del segle XX, diverses ciutats (Bilbao, Saragossa, Barcelona, Palma de Mallorca, Múrcia, Cartagena i Orihuela) tenien teatres circulars que oferien temporades de circ, i existien nombrosos teatres ambulants.

L'espectacle circense va entrar en crisi a Espanya a partir dels anys setanta, per diverses raons. A principis de la dècada de 1990 es trobaven de gira per Espanya les següents companyies: Circ Mundial, Circ Rus, Circ del Japó, Berlin Circus, América, Wonderland, Alemán, Rudi Bross, Golden Circus, Hamar, Star Circus, Los Muchachos i Cric de Teresa Rabal.

4.2. Problemàtica

Un dels grans problemes que trobem a Espanya és que no existeix cap control ni registre públic de la situació dels circs. Aquesta falta de control dificulta la creació d'un inventari.

En els últims anys, Infocircos (organització en contra dels circs amb animals, mencionada més endavant) ha fet un seguiment i estima que a Espanya actuen 42 circs amb animals sota 51 noms diferents. Tot i aquest gran nombre de circs, el govern només té constància de dos circs que tinguin les seves seves registrades al país. Els circs solen intercanviar els números i els animals entre ells. D'aquesta manera, un mateix número d'animals pot actuar una temporada en un circ i una altra temporada en un altre. Per tant, només podem fer una aproximació estimada del nombre d'animals que s'utilitzen en circs a Espanya.

Se suposa que són uns 25 elefants, 70 tigres, 40 lleons i 15 primats entre altres espècies com girafes, lleons marins, pingüins, taurons i piranyes, cocodrils i caimans, llames i guacanos, pumes, guepards, hipopòtams, ossos bruns, camells i dromedaris, cangurs, estruços, serps i taràntules, zebres, búfals, watusis, porcs senglars, rinoceronts i bisons americans (sense tenir en compte les espècies domèstiques).

4.3. Associacions

A nivell espanyol, hi ha un gran confrontament d'idees pel que fa a la utilització i tinença d'animals en els circs. A continuació presentem les principals associacions que es pronuncien al respecte.

4.3.1. Unión de Profesionales y Amigos de las Artes Cirquenses

És una associació estatal sense ànim de lucre, que sorgeix de professionals del circ de tot el país, així com d'interessats en aquest món, amb l'objectiu de dignificar i fomentar el circ.

El 2007 van dur a terme una campanya a favor dels animals en el circ. En aquesta campanya s'atacava sobretot els grans recursos econòmics de què disposen les associacions en defensa dels animals, gràcies als quals arriben als mitjans de comunicació amb anuncis i diverses campanyes.

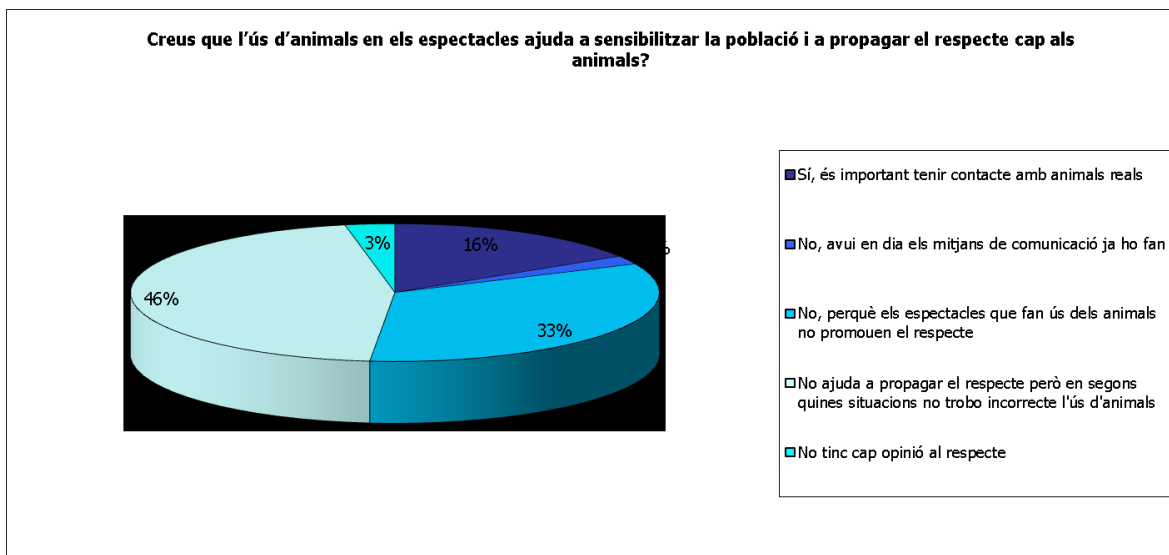
Un dels principals arguments de la UPAAC és que aquestes associacions animalístiques parlen des d'un punt de vista de la ignorància, difonent falsedats sobre la doma i l'ensinistrament.

“Alguien cree que pueda maltratarse a un animal que le has dado el biberón, que has visto crecer y que colabora contigo para ganarte la vida?”, afirma Fernando Rubio. Aquesta eminència del món del circ afirma també que és contradictori veure com espècies que estan en perill d'extinció es reproduïxen amb èxit als circs.

4.3.2. European circus association (ECA)

És una organització sense ànim de lucre formada per més de 60 membres (companyies de circs, empreses de festivals, domadors, etc.) de 15 països europeus.

ECA defensa la presència d'animals en els circs ja que creu que és educatiu i fomenta el respecte envers aquests últims basant-se en l'admiració de les habilitats de cada animal. Contrastant aquesta afirmació amb els resultats de la nostra enquesta, podem dir que la major part de la població (un 80%) creu que l'ús d'animals en els espectacles no promou el respecte (considerant que un 97% han estat o són consumidors d'aquest espectacle).

De la mateixa manera, ECA recolza el desenvolupament de lleis que regulin el benestar dels animals i que castiguin els abusos i maltractaments. Finalment, participa en projectes de conservació d'espècies en perill d'extinció, com ara la Fundació Internacional pels Elefants.

L'associació desmenteix el maltractament durant l'entrenament dels animals, ja que afirmen que l'entrenament basat en el reforç positiu és l'únic mètode eficaç. A més, els entrenadors escullen el tipus d'exhibició en funció de l'habilitat i personalitat individual de cada animal.

"I think what circus actually is about is showing people how absolutely marvellous these animals are. I mean they do amazing things. Jumping through rings and then managing to balance on amazing small little stools. But [some people say] that is not 'natural'... Well where is the line to draw between natural and what is not natural? Because it is natural to learn! So why should we make a limit on what should be learned, as long as they are not suffering while they are being taught?"

Dr. Marthe Kiley-Worthington, etòleg

4.3.3. Infocircos

Les associacions en defensa dels animals argumenten que no es pot fomentar el respecte a la naturalesa quan mostrem als nens animals salvatges allunyats del seu medi i permanentment confinats en petits recintes. Alhora argumenten que tampoc ens permet parlar de protecció quan els espectacles tracten els animals com a objectes sense cap altra opció de llibertat.

Infocircos és una coalició formada per les entitats de protecció dels animals i la fauna salvatge ANDA, Born Free Foundation i FAADA. Amb l'objectiu de posar fi a la utilització d'animals salvatges en actuacions cirquenses, Infocircos treballa per a

educar la societat sobre la problemàtica dels animals salvatges en els circs, per a informar les autoritats dels riscos inherents en el seu ús, per a sol·licitar a les localitats que es declarin “lliures de circs amb animals”, per a aconseguir una aprovació de lleis que protegeixin els animals salvatges en els circs i per a evitar el patiment d'aquests animals.

L'associació presenta diversos estudis científics que semblen demostrar que els circs, ni amb les millors intencions, poden oferir als animals les condicions mínimes per al seu benestar.

Argumenten que en el circ, els animals estan exposats a problemes de salut i psicològics, i tenen un comportament molt diferent al seu natural. A més a més creuen que no es pot fomentar el respecte cap a la naturalesa quan mostrem als nens animals salvatges allunyats del seu medi i permanentment confinats en petits recintes. Alhora argumenten que tampoc ens permet parlar de protecció quan els espectacles tracten els animals com a objectes sense cap altra opció de llibertat.

Seguidament, presentem alguns exemples dels seus arguments:

- Rèptils

Les actuacions cirquenses els provoca ansietat. Els circs no poder oferir a aquests animals tan delicats les possibilitats per a comportar-se d'acord amb els seus instints naturals. Els rèptils reaccionen molts sensiblement a tot tipus de vibracions i canvis de temperatura i són per tant, totalment inapropiats per al transport freqüent. *“Por todas estas razones, la tenencia de reptiles en los circos es totalmente inaceptable”* Schwammer, Dr. Harald. *Guidelines for keeping of wild animals in circuses*

- Lleons

A la naturalesa són animals altament socials que viuen en grups d'entre 2 i 20 individus. Són animals molt gregaris i que es mostren sempre actius durant la nit, mentre que durant el dia descansen o es relacionen amb altres. Abans de donar a llum les lleones s'aparten del grup durant unes setmanes. Viuen en territoris d'entre 26 i 226km².

En els circs, els lleons viuen junts amb els tigres i altres carnívors amb amplis territoris, els lleons són els animals que mostren més nivells d'estrès i problemes psicològics en captivitat. La presència propera d'altres espècies, com zebres, cavalls, camells i cabres, espècies que serien les seves preses, també els resulta estressant. Així com altres grans felins, aquests carnívors en captivitat exhibeixen comportament estereotipats, autodestructius i anormals. Solen patir osteodistròfia fibrosa per

desequilibris minerals en la dieta i gastroenteritis, entre altres per l'estrès degut als sorolls de tràfic, el públic o la música.

- Elefants

A la naturalesa els paquiderms gaudeixen d'una vida social molt complex i organitzada. Els ramats viatgen en grups de varies dotzenes de membres i estan usualment estructurats al voltant d'un matriarcat. Aquesta vida altament gregària porta els animals a comunicar-se entre si davant de tot a través del tacte i de l'olfacte. Els elefants són nòmades, viuen en amplis territoris i poden recórrer entre 20 i 50km en un sol dia. Els elefants estan en contacte amb l'aigua tan freqüentment com els és possible. Beuen molt sovint i en grans quantitats (de 80 a 160 litres per dia). L'aigua també té un paper important en les seves vides socials i en la conducta de grooming. A més, els banys de fang i de pols els protegeixen de paràsits i també els preveu d'un escut efectiu contra el sol. Passen entre el 60 i 80% del seu temps en busca d'aigua i aliment. Els elefants són summament intel·ligents, disposen de capacitat per a utilitzar eines, una memòria llarga, i fins i tot ploren la mort dels seus companys.

En les instal·lacions d'un circ, els elefants no tenen l'oportunitat de recrear aquesta vida social, ja que es mantenen sols o en grups petits i artificials. En els circs, solen passar la major part del dia en remolcs, en petits cerclatges electrificats o encadenats per les potes. Els seus nivells diaris d'exercici es veuen considerablement reduïts. És freqüent observar elefants gronxant-se, balancejant-se i sacsejant-se constantment (comportaments estereotipats) per a compensar la seva falta de moviment. Als circs, per a evitar que orinin a la pista, només se'ls dona aigua molt d'hora al matí i tard a la nit després de l'últim show. No tenen accés a banys. Les seves sortides a la pista no són adequades per a cobrir les necessitats gegants de moviment.

Alguns problemes que apareixen són:

- De comportament. Estereotipats com fer ziga-zagues, balancejar el cap i gronxar-se o agressivitat per l'estrès d'estar incapacitats de reaccionar davant certes situacions.
- D'articulacions. Artritis i coixera derivats de l'encadenament durant llargs períodes, o d'una pressió excessiva sobre les articulacions al forçar-los a tenir postures inapropiades.
- De la pell. Per la incapacitat de fer banys de sorra i banyar-se
- De peus. Quan estan encadenats, es troben entre la seva pròpia orina i excrements, i això pot provocar-los putrefacció als coixinets dels peus i llagues

a les potes. També s'observa creixement excessiu de l'ungla, ungles esquerdades i cutícules infectades.

Degut al baix èxit de la cria en captivitat (per nombrosos problemes de salut que presenten els elefants captius i l'alta mortalitat de les cries), la major part dels elefants en circs i zoològics han estat capturats del seu hàbitat natural.

"Especialmente por sus características biológicas que suponen un comportamiento social altamente desarrollado y por el hecho de ser animales amenazados de extinción e incluidos en el Anexo I del CITES, la tenencia de elefantes en los circos debe ser categóricamente rechazada"

Schwammer Harald Dr, Pautas para la manutención de animals en circos

4.3.4. Proyecto Gran Simio

El Proyecto Gran Simio (The Great Ape Project) és una associació que té com a objectiu la protecció dels grans simis (ximpanzés, goril·les, bonobos i orangutans) i els llocs on habiten. Lluita perquè se'ls reconegui els seus drets a la vida, a la llibertat i a no ser torturats en experiments, amb l'esperança de posar fi a aquesta nova forma d'esclavitud.

Té com a base els últims descobriments en:

- Genètica. El gran parentiu que tenen aquests animals amb l'home és enorme. Compartim el 99,4% dels gens amb els ximpanzés, el 97,7% amb els goril·les i el 96,4% amb els orangutans.
- Comunicació humà-ximpanzé, humà-goril·la i humà-orangutan. Els treballs realitzats per l'equip ensenyant el llenguatge dels signes dels sordmuts, mostren que no només ens assemblem amb els gens, sinó també en el nostre comportament i capacitats. S'han fet descobriments sorprenents, com demostrar que tenen la seva pròpia cultura, que són capaços de transmetre-la als seus fills, que conversen entre ells, que tenen pensaments privats, imaginació, records temporals, autoconsciència, empatia, capacitat d'enganyar, curiositat, sentit de l'humor, sentit del temps, consciència de la mort i són capaços de mantenir una amistat que duri tota la vida.

El Proyecto Gran Simio compta amb el recolzament de científics de tot el món.

5. ENTREVISTA

Entrevista realitzada a Eva Fornieles Nieto, membre de FAADA (Fundación para la Adopción, Apadrinamiento y Defensa de los Animales) i representant d'Infocircos a Barcelona.

- Quin és l'origen de la vostra associació?

FAADA es va crear com una manera d'ajudar a protectores de gossos. Com que tenen molta feina passejant, medicant, no tenen temps de buscar recursos. A nosaltres se'ns va ocórrer que podíem ajudar en l'aspecte dels apadrinaments.

Amb el temps hem començat també a col·laborar amb associacions d'espècies salvatges com ara Born Free Foundation i Infocircos.

- Quin és la situació actual del circ amb animals a Espanya?

És un descontrol, el ministeri de medi ambient ens truca a nosaltres per informar-se de la situació. No hi ha registres dels circs, ni dels animals que tenen, ni dels moviments que fan.

- Quins són els vostres objectius?

L'objectiu final es l'eliminació total dels animals en aquest tipus d'espectacle, però també som realistes. Estaríem d'acord amb mesures graduals.

Un dels grans problemes que tenim és la descol·locació dels animals: ara estem treballant amb 6 tigres del Circo Universal, que porten més de 5 anys abandonats en un remolc. Com que és un espècie en perill d'extinció, per temes legals, el procés s'està alentint moltíssim.

Un altre objectiu és crear una consciència pública, fer pensar a la gent i al públic que consumeix aquests espectacles. Molts cops, la persona no es para a pensar què hi ha darrera del que està veient. Un exemple són els dofinaris, que agraden moltíssim. Com que els dofins porten aquesta mena de somriure, la gent no només no pensa en el rerefons, sinó que creuen que aquell dofí està content i somrient.

- Quines accions duen a terme?

Una de les accions més importants és informar les autoritats i les administracions. Per exemple, si sabem que un circ amb animals arriba a una localitat, ens encarreguem de fer una declaració explicant la situació. La nostra feina és sobretot informativa. Expliquem en general, que no només és un problema mediambiental, sinó també de seguretat. Els circs treballen amb animals salvatges, potencialment molt perillosos.

Informar la societat també creiem que és un punt molt important, ja al cap i a la fi, serà el públic l'últim en decidir si consumeix o no aquest tipus d'espectacle. Sabem que la creació d'una consciència és una cosa molt progressiva, però tenim esperances.

- **Què heu aconseguit fins ara?**

A Espanya, ja hi ha unes 40 localitats que s'han declarat lliures de circs amb animals, i a Catalunya concretament, les 4 capitals de província també ho són.

Amb l'exemple dels tigres, estem demostrant que malgrat que és difícil, és possible.

- **Quina és la teva opinió sobre la utilització d'animals en altres tipus d'espectacles: pel·lícules, anuncis, festes tradicionals i parcs temàtics?**

Estic en contra de l'ús dels animals en qualsevol situació d'aquestes. Des de la nostra associació creiem que és una denigració injustificable dels animals.

Actualment estem treballant amb Antena3: han portat un ximpanzé des d'Estat Units i el volen tenir 13 setmanes, per participar en una campanya publicitària, el missatge de la qual és donar a conèixer la vida dels ximpanzés. Encara que a l'anunci o durant el rodatge no s'observen indicis de maltractament, creiem que el patiment dels animals és indirecte. El missatge és bo, però la publicitat és contraproductiva i contradictòria.

- **Saps si hi ha en desenvolupament alguna legislació sobre la utilització i captivitat d'animals salvatges en els circs? Si és que no, creus que es durà a terme aviat?**

No n'hi ha, l'única cosa que podem fer en un circ amb animals amb espècies en vies d'extinció és demanar la documentació CITES.

Pel que fa a normativa sobre gàbies, transport, benestar....no existeix res en la actualitat.

- **Per què és tan difícil tenir un registre oficials dels circs i dels animals que hi participen?**

Actualment a la Unió Europea, degut a la supressió de fronteres i el descontrol, el moviment d'aquests tipus de circs ha augmentat. Com que són tan nòmades i espontanis el control és realment difícil, encara que es podria dur a terme.

Però jo crec la principal causa és una falta d'interès. Suposo que com encara no ha passat res, ningú li dona importància. Però ja arribarà el dia, en que s'escaparà algun animal perillós i passarà alguna cosa greu, i serà quan es començaran plantejar els problemes. És una mica com tot.

II.CINEMA

1. HISTÒRIA

El cinema tal i com el coneixem es considera que va ésser inaugurat com espectacle a París l'any 1895. Des de llavors ha experimentat grans canvis en tots els sentits. És difícil establir un punt de partida de l'aparició dels animals a les pel·lícules ja que és molt freqüent trobar-los a escenes de diferents films del segle XIX, no com a protagonistes sinó més aviat com a part de l'escenari. Més endavant si que apareixen pel·lícules en les que els animals són part important o fins i tot han estat protagonistes. Però els animals, especialment els cavalls, han jugat un paper encara més important en el món del cinema. L'any 1878, Eadweard Muybridghe, va intentar descomposar el moviment del galop del cavall, va disposar de 12 càmeres al llarg d'una pista i les va connectar de manera que va obtenir 12 clixés d'un cavall al galop. Un any més tard, aquest mateix científic va utilitzar un zoopraxiscop, un projector que recomposa el moviment mitjançant la visió ràpida i successiva de clixés. Paral·lelament, el fisiòleg francès Etienne-Jules Marey, amb la mateixa idea va presentar a la Real Acadèmia de les Ciències el seu fusell fotogràfic. Aquest objecte va evolucionar ràpidament cap a la càmera cronofotogràfica de placa fixa, presentada 3 mesos més tard, d'aquesta manera naixia la pel·lícula.

2. LEGISLACIÓ

En el món del cinema la majoria d'animals utilitzats són domèstics, és per això que centrarem aquest apartat en la legislació vigent referent al benestar dels animals domèstics.

La protecció dels animals de companyia a Europa és responsabilitat dels Estats Membres.

A Espanya, aquesta competència s'ha traslladat a les Comunitats Autònomes, les quals han promulgat lleis de protecció animal autonòmiques.

Com a referència al maltractament dels animals a nivell nacional es troba al Codi Penal, article 632, on es castiga "aquells que maltractin cruelment els animals domèstics o qualsevols altres en espectacles no autoritzats legalment" i l'article 337 on es castiga amb penes de presó qualsevol persona que maltracti injustificadament un animal causant-li lesions o la mort.

A nivell de Catalunya, trobem la següent legislació:

- Llei 22/2003, de 4 de juliol, de protecció dels animals. En l'article 6, apartat 3, es prohibeix matar i maltractar els animals emprats en produccions

cinematogràfiques, televisives, artístiques o publicitàries, o causar-los danys o estrès, de manera que el dret a la producció i la creació artístiques, quan es desenvolupi dins un espectacle, queda subjecte a normes de policia d'espectacles, com poden ésser l'autorització administrativa prèvia. La difusió audiovisual d'aquest tipus de produccions queda restringida a horaris en què no puguin ésser observats per menors i ferir-los la sensibilitat.

En l'article 30 es considera infracció greu fer un ús no autoritzat d'animals en les pel·lícules.

3. ASSOCIACIONS

No és fins a l'any 1940 que comencem a trobar frases com “No animals were harmed”®, que és marca registrada d' AHA (American Humane Association). Aquesta organització neix l'any 1877 i es dedica a la protecció de nens i animals. L'any 1940 crea una unitat que monitoritza pel·lícules i televisió arran una escena d'un llargmetratge de Jesse James de l'any 1939, on es conduïa un cavall amb els ulls embenats per un precipici fins la seva mort. Membres amb formació específica d'AHA es dediquen a controlar i vigilar el benestar dels animals durant les filmacions.

Una altra organització americana, PETA (People for the Ethical Treatment of Animals) va més enllà que l'AHA i denuncia no només el tracte rebut pels animals durant les filmacions, sinó també les seves condicions de vida i entrenaments rebuts.

A nivell europeu, entre d'altres hi ha la FAACE (Fight Against Animal Cruelty in Europe), que neix al 1987 amb la idea d'aturar la tortura i mort dels animals com a espectacle. De moment però, centra els seus esforços en la lluita contra les “corridas”.

Al Regne Unit la RSPCA (Royal Society for the Prevention of Cruelty to Animals), una beneficència fundada l'any 1824, es dedica a la prevenció de la crueltat, a promoure la cura i alleujar el patiment de tots els animals. Aquesta associació ha denunciat maltractaments en pel·lícules i en els darrers anys ha aconseguit actualitzar la legislació que protegeix els animals. Però a diferència de l'AHA, no supervisa la filmació sinó que emet una “memòria” un cop acabada la filmació.

A l'Estat espanyol no existeix una unitat de control animal al món cinematogràfic semblant al model americà que supervisi les filmacions, però Amnistia Animal ha denunciat casos concrets com ara a l'any 2001 la pel·lícula d'Almodóvar “Hable con ella” on es van utilitzar toros i es van gravar “corridas”.

Tot i que a Espanya i Catalunya hi ha moltes entitats que treballen per protegir els drets dels animals i assegura el seu benestar, en aquest aspecte no hi ha un acord o un responsable de coordinar i controlar. Per una altra banda, el que sí que existeix és

nombroses empreses que es dediquen al lloguer i educació d'animals per pel·lícules i espectacles televisius.

4. UTILITZACIÓ DELS ANIMALS EN LES PEL·LÍCULES

La unitat de Film i Televisió de l'AHA té jurisdicció exclusiva per supervisar la utilització d'animals a les pel·lícules. Cada dia representants certificats de seguretat animals treballen no només a la indústria cinematogràfica de Hollywood sinó per tot arreu per protegir animals actors i assegurar que les produccions compleixen les Guies per l'Us Segur d'Animals en els Mitjans Cinematogràfics

En aquest apartat, dividirem les pel·lícules en quant a espècies d'animals protagonistes i descriurem els mètodes que s'han seguit per rodar escenes "susceptibles de cometre maltractaments animals" i els mètodes d'entrenament.

L'entrenament animal sovint es realitza en concordança amb la teoria del "condicionament operant", tot i que avui en dia s'utilitzen eines no incloses en la concepció original d'Skinner. Aquest tipus d'aprenentatge associatiu està relacionat amb el desenvolupament de noves conductes en funció de les conseqüències, i no amb l'associació d'estímul i conductes reflexes existents com en el cas del condicionament clàssic. Aquesta teoria va ser desenvolupada per B. F. Skinner sota la influència de les investigacions de Pavlov i Thorndike.

En el condicionament operant, les conductes s'emeten espontàniament i les seves conseqüències determinen l'aprenentatge. Les conseqüències

agradables tendeixen a enfortir una conducta, mentre que les desagradables tendeixen a debilitar-la. Es reconeixen quatre tipus de condicionament operant:

- 1) Reforçament: positiu o negatiu. Consisteix en afegir un estímul com a conseqüència d'una conducta.
- 2) Càstig. Acte usat per a extingir o anular algun comportament.
- 3) Extinció. És la disminució de la freqüència d'una conducta apresada quan aquesta deixa de tenir conseqüències que la reforcen.
- 4) Discriminació i control per l'estímul. És l'augment de la freqüència d'una conducta en presència d'un estímul però no en presència d'altres.

4.1. Cavalls

La majoria de pel·lícules on hi ha cavalls són de l'oest, de l'època dels cowboys. En línies generals el que es fa és:

- Utilitzar animals entrenats i rodar totes les escenes amb la presència del/s domador/s.
- En les escenes en que hi ha trets i dispars, els animals porten cotons a les orelles.
- Les baralles dels genets es practiquen uns quants cops abans de gravar-les per tal que els animals no s'espantin.
- En les caigudes, molts cops, es filmen en diferents seqüències i s'ajunten a la post-producció. Els cavalls responen a l'ordre del domador (que queda fora del plànol que es grava) i quan han de romandre a terra, se'ls retira l'estrep del canto que queda contra terra. Cada cop més s'usa el que es coneix com a animals animatrònics: un animal real comença i es grava en una escena i després, els animatrons (rèpliques controlades per ordinador) s'utilitzen per a obtenir el moviment desitjat. Aquestes eines han avançat fins al punt en que es pot controlar cada membre per separat així com el cap, coll, narius, boca i ulls i donar-los l'aspecte que es vol
- Els salts des de vehicles en moviment necessiten entrenament i es solen gravar des d'angles que facin semblar els salts o les velocitats majors del que en realitat són. Hi ha casos en que fins i tot "acoltxen" les parets per si hi hagués caigudes.
- Els genets mai són arrossegats directament per la boca de l'animal, sino que sempre hi ha una corda i la força prové de la muntura.
- Els cavalls protagonistes tenen "dobles". Si és necessari es poden aplicar pintures especials o efectes de perruqueria per que 2 animals s'assemblin fins al punt de que cadascú fa les seves escenes (*Hidalgo*)
- Totes les ferides són resultat de maquillatge o bé de pròtesis (*The horse whisperer*)

L'entrenament de cavalls es basa principalment en socialitzar-los amb humans, ensenyar-los a comportar-se d'una manera que sigui segura pels humans i, un cop adults, a portar un genet o arrossegar un carro. Com animals de presa que són, es requereix un gran esforç per ensenyar-los a superar el seu instint natural de fugida i acceptar el tracte que no seria natural per ells (entrar a espais petits, permetre que se'ls munti, adoptar postures anòmales...).

A diferència dels gossos, el reforç positiu no és una motivació prou forta, sinó que s'utilitza més el "mètode de condicionament operant", com per exemple reduir la pressió després d'un comportament correcte. Els èquids en general, si que responen al reforç positiu (carícies, to de veu, premis,...) però no al mateix nivell que els gossos. El càstig és només efectiu fins a un grau limitat, un cop lleu o un to de veu sec uns segons després que es produeixi un comportament no desitjat, sinó no ho relacionaran. Però tenen una gran capacitat de memòria, i un cop han après una cosa, la retenen durant molt de temps.

Aquestes pautes són generals per a tot tipus d'aprenentatge, no només aplicable al món de l'espectacle.

4.2. Gossos

Igual que amb els cavalls, generalment s'utilitza més d'un gos per rodar una única pel·lícula i es poden fer servir colorants sintètics no tòxics per aconseguir major grau de semblança. En alguns films s'utilitzen també rèpliques mecàniques, per exemple de la cara, per aconseguir certes expressions.

- Els protagonistes humans són presentats als animals pels entrenadors.
- Les escenes que poden suposar un risc per l'animal es poden rodar amb persones disfressades de gos (Beethoven)
- Per simular animals cansats i abatuts es solen utilitzar escumes i cremes greixoses per donar mal aspecte al pèl i s'usen animals entrenats.
- Els gossos no arrossegueu ni persones ni mobles amb la corretja, les escenes es roden per separat i s'ajunten per a donar aquest efecte.
- Les caigudes sempre es fan sobre terrenys tous.
- Els objectes que cauen sobre els animals o s'usen per colpejar-los són fets de materials lleugers i suaus i els efectes sonors s'afegeixen posteriorment.
- Quan es requereixen animals recent nascuts s'utilitzen en realitat animals de com a mínim 3 dies de vida, es mantenen els millors condicions possibles i s'eviten contactes innecessaris entre l'animal i altres animals o membres de la filmació.

Les tasques bàsiques d'obediència en gossos inclouen caminar amb una corretja, atenció i socialització amb animals i altres animals. Els gossos també s'entrenen per moltes altres activitats.

L'ensinistrament dels gossos es basa en el reforç positiu, que poden ser tant aliment o vocalitzacions com de naturalesa tàctil (carícies). Darrerament s'han incorporat altres tipus d'estímuls, com xiulets o clickers. Aquests últims són especialment útils en el cas de les filmacions, ja que no implica contacte físic ni visual entre animal i entrenador.

D'aquesta manera, l'entrenador es pot col·locar a prop de l'escena i encomanar al gos fer les seves tasques sense necessitat d'estar-hi molt a prop. El càstig positiu, si s'utilitza, pot ser físic, com ara una estrebada de la corretja o vocals (un to sec). D'una altra banda també es poden introduir reforços negatius.

El gran avantatge que presenten els gossos és que no necessiten unes infraestructures mínimes com poden requerir altres animals. En molts casos, l'entrenador és també el propietari de l'animal, de manera que les hores de descans o els dies en que no sigui necessària la presència del gos, es pot quedar a casa seva tranquil·lament.

4.3. Cetacis

S'utilitzen només animals entrenats que responen als senyals visuals que els fan els domadors i reben menjar després de cada escena. Per evitar perills i riscos innecessaris, quan es aquests animals rescaten persones s'utilitzen en realitat ninots.

- Les escenes on els cetacis estan fora de l'aigua, salts molt alts, o en situacions d'estrès (quan se'ls hi pica a les finestres de l'aquari) s'usen maquetes amb moviment d'aquests. Algunes escenes estan rodades amb ninots de mida molt inferior a la que sembla en pantalla.
- Degut les seves característiques, se'ls ha de facilitar un entorn adequat durant el rodatge així com unes condicions adequades de transport des del seu hàbitat normal fins al lloc del rodatge.
- En el cas dels dofins, s'utilitza més d'un animal per representar el mateix personatge i s'estableixen uns horaris de filmació (amb dies festius)
- Els entrenaments dels animals comencen abans que la filmació (reforç positiu)
- Les escenes en que sembla que els animals estan a prop d'hams es roden per separat i s'ajunten a la post-producció.

Molts mamífers marins són entrenats per l'entreteniment, com dofins, orques, belugues, lleons marins i altres. En línies generals s'utilitzen estímuls gestuals (amb les mans, braços,...) que els animals no trobarien a la natura. S'utilitzen també xiulets de gos i mètodes de reforç positiu tant en forma de menjar com carícies. A mesura que avança el programa d'ensinistrament, aquests reforços són substituïts per paraules, que faciliten molt el rodatge ja que no és necessari que l'entrenador o el responsable entri a escena.

El paper de l'AHA es centra exclusivament en els procediments durant la filmació, però igualment important és l'entrenament d'aquests animals

4.4. Premis PATSY

El premi PATSY (Picture Animal Top Star of the Year) s'originà a Hollywood al 1939 i neix amb decisió de premiar els entrenadors animals per la seva feina. Compren tant TV com cinema i es reconeixen 4 categories: canina, equina, salvatge i especial (caprins, ovins, fèlids, suïds,...)

L'èxit d'un programa d'entrenament animal depèn en gran mesura de la paciència i la repetició i degut al temps que passen junts, es creen vincles molt estrets entre animal i entrenador

El primer en rebre el premi PATSY va ser Francis the Talking Mule EL 1951, però és més conegut Frank Inn (Elias Franklin Freeman, 1916-2002), que ja ha rebut més de 40 premis. A partir de 1950 va crear la seva pròpia organització d'entrenament animal i va començar a treballar com a entrenador independent. Probablement el seu animal més famós va ésser Higgins, un gos creuat rescatat d'un refugi d'animals de Burbank, Califòrnia.

Gran amant dels animals no podia suportar veure l'eutanàsia d'animals sans, així que els anava adoptant. Aquells que tenien habilitats d'actuació ell i els seus assistents els mantenien i educaven i els altres els regalava.

Bob Berker, va rebre un premi PATSY però va renunciar a ell com a protesta contra els mètodes cruels que alguns ensinistradors utilitzen.

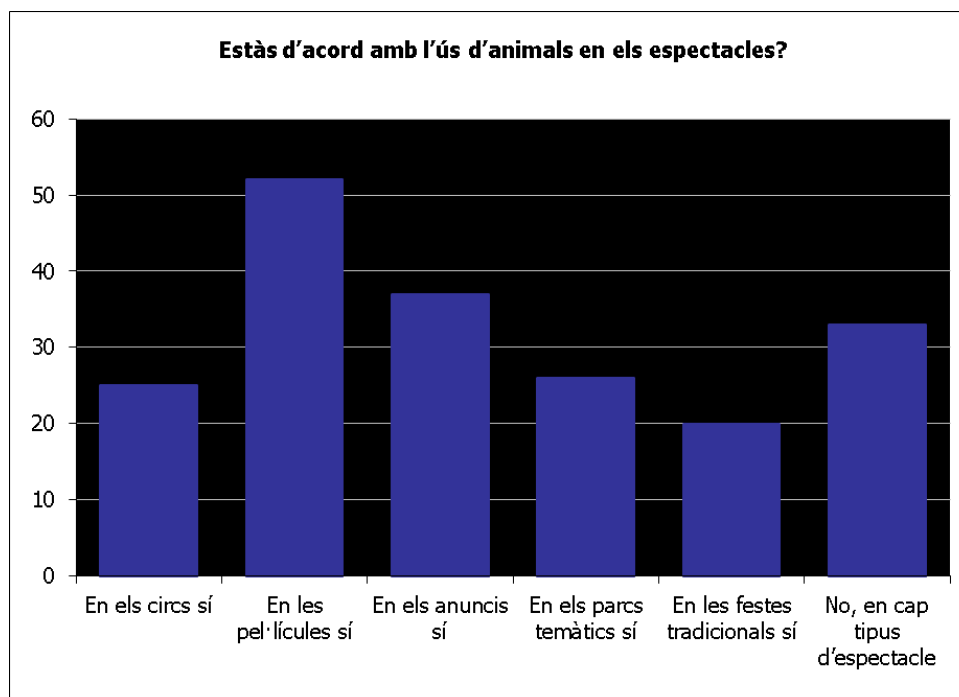
Totes les pel·lícules que s'han comentat en aquest apartat consten amb el segell d'acceptable de l'AHA.

4.5. Opinió pública

En l'enquesta realitzada es demanava a la població si estava d'acord amb l'ús d'animals en els espectacles. Com podem veure en el gràfic, més d'un 50% dels enquestats està a favor de la presència dels animals en les pel·lícules. Aquest fet pot ésser degut al desconeixement de les tècniques de rodatge i ensinistrament utilitzades en el cinema.

Podem concloure que hi ha una concepció general que fer cinema és molt més fàcil del que implica a la realitat i no som conscients que per arribar a gravar les escenes que veiem es necessiten moltíssims assajos i això comporta l'estrès i l'angoixa dels animals.

Per una altra banda, a diferència dels humans, els animals no han escollit l'opció de ser actors.

5. ENTREVISTA

Entrevista a Augusto Peralta i Ayala, responsable de Fauna y Acción. Es tracta d'una empresa que es dedica al lloguer d'animals per a pel·lícules i qualsevol tipus d'espectacles en l'àmbit espanyol.

- D'on va sorgir la idea de crear Fauna y Acción?

Es tracta d'un negoci familiar. El meu pare ja treballava amb animals i sempre hem estat en contacte amb animals salvatges. Abans teníem un zoo i com que disposàvem de molts animals i sempre ens ha interessat el món audiovisual, vam trobar una manera de fusionar les dues parts.

- Quin és l'origen dels animals?

Tots els animals han nascut en captivitat, normalment provenen de zoos. El que fem majoritàriament és intercanvi d'animals, donem les cries a canvi d'animals que no tenim, sempre amb parcs zoològics d'Espanya i d'Europa. Per altra banda, rebo animals de centres que ja no els volen i que volen sacrificar.

- On viuen aquests animals?

A les instal·lacions de Fauna y Acción a Madrid, condicionades per a les necessitats de cada espècie.

- Com dueu a terme el manteniment, benestar, reproducció dels animals?

Tenim persones destinades a la cura i l'alimentació segons els requisits de cada animal.

La reproducció no és assistida, sinó que és natural i els animals viuen gairebé sempre en parella. En aquest sentit intervenim el mínim possible perquè creiem que la naturalesa ha de seguir el seu curs.

- Quin és el paper del veterinari a la vostra empresa?

A part de fer el sanejament i el control periòdic de cada animal, duen a terme el diagnòstic i tractament de les malalties. Però la veritat és que aquest tipus d'animals es posen malalts poques vegades i el veterinari en si no té massa feina perquè són resistent.

- Quina és la principal demanda dels vostres serveis?

El nostre ventall de serveis és molt ampli perquè fem espectacles en parcs temàtics com Faunia o Sendaviva i zoològics amb aus rapaces i mamífers i per altra banda

oferim animals per a rodages i pel·lícules. Podríem dir que la nostra feina està repartida en un 60% en els parcs temàtics i el 40% a rodages.

- **Quin és el mètode perquè els animals facin el que necessiteu a les pel·lícules?**

Els animals es crien des de petits, i estan molt acostumats a les persones. Un element important és que els criadors els donen menjar amb la mà. La gran diferència amb els cirks és que intentem que en els espectacles els animals mostrin el seu comportament natural davant d'un públic.

- **Un cop han participat a les pel·lícules o anuncis, què en feu dels animals?**

Res en especial, tornen a les seves instal·lacions on es trobaven abans de l'espectacle.

- **Quina és la teva opinió sobre l'ús d'animals en el món de l'espectacle?**

No hi estic en contra, ja que visc d'això, però s'ha de saber com es tracten aquests animals i crec que no s'hi pot dedicar qualsevol. Jo intento aconseguir el màxim benestar per als meus animals, ja que són animals destinats a viure en una gàbia i els intento fer la vida el millor possible.

Estic totalment en contra de la captura d'animals salvatges en el seu medi natural i portar-los cap aquí.

III. CONCLUSIONS

OPINIÓ PERSONAL I PROPOSTES

Després d'haver exposat la situació actual del món del circ i el cinema, volem dedicar aquest apartat a exposar la nostra opinió sobre aquest tema.

Històricament, la utilització dels animals en el circ tenia un sentit, ja que eren un símbol del descobriment de noves terres i creaven un interès afegit en el públic per al seu sentiment exòtic. Avui en dia, la realitat és una altra: ja no és la cultura exòtica que s'acosta a nosaltres, sinó que som nosaltres que ens apropem a altres cultures mitjançant el turisme. A més, els mitjans de comunicació han evolucionat de tal manera que la televisió ens ensenya cada dia documentals sobre animals salvatges i l'internet ens permet accedir a informació inimaginable (a més de proporcionar-nos incomputables amics virtuals mitjançant les xarxes socials).

És per això que no trobem necessària la presència d'animals salvatges en els circs. El circ no presenta les condicions necessàries per al benestar dels animals, ja que s'ha demostrat que l'estrès al qual estan sotmesos té greus repercussions fisiològiques. És obvi que qualsevol animal no domesticat que es tregui del seu hàbitat natural mai assolirà les seves necessitats naturals de la mateixa manera.

En segon lloc, volem dir que tot i que la informació recopilada ens indica que l'origen dels animals és fruit d'un intercanvi entre institucions oficials, hem de pensar que en molts casos és necessari recórrer a la captura d'animals salvatges. Donada la situació actual que viuen diverses espècies en perill d'extinció trobem inacceptable i innecessari la importació d'animals al nostre medi simplement per al nostre benefici, i menys actualment, que vivim en una societat que ens ofereix moltíssimes altres opcions d'oci. Els zoòlegs i experts als quals l'Ajuntament de Viena van encarregar l'estudi de "Pautes per a la Manutenció d'animals salvatges en els circs" van concloure que "els circs no poden proporcionar els entorns específics requerits per a cada espècie animal".

Tot i la nostra opinió, som conscients de la realitat i sabent que encara existeixen circs amb animals i que seguiran existint durant anys creiem necessària una regulació d'aquest àmbit.

De la mateixa manera que a nivell europeu s'ha aplicat una normativa per al benestar dels animals domèstics, caldria fer el mateix amb les espècies salvatges que conviuen amb nosaltres. Primer de tot, s'hauria de crear un registre oficial de tots els animals exòtics que viuen actualment en el nostre país. En segon lloc, aplicar una

legislació referent a transport, allotjament, alimentació, salut i reproducció dels animals que participen en espectacles.

Pel que fa a l'entrenament creiem que l'ha de dur a terme un professional amb qualificacions oficials, i sempre mitjançant el reforç positiu i repetició del comportament desitjat. Mai l'entrenament ha d'arribar a produir estrès psicològic en l'animal.

Tot animal ha de tenir una "vida útil" i s'han de retirar del món de l'exhibició en un moment adequat i individual.

En el món del cinema la situació és semblant. No existeix cap legislació que reguli l'ús d'animals en les pel·lícules. Volem remarcar la contradicció que existeix a nivell d'opinió pública, la qual té més ben vist la utilització d'animals en pel·lícules i anuncis que no pas en els circs. Creiem que falta una mica de reflexió per part de l'espectador per poder anar més enllà del que veu, ja que l'ús dels animals en els espectacles té un rerefons comú: la manca de benestar i l'estrès els animals pateixen en les exhibicions. Un cop més es demostra l'antropocentrisme de la societat i l'abús de poder de l'ésser humà per damunt de les altres espècies.

No volem ser incoherents, ja que nosaltres mateixes consumim animals al dia a dia i també els utilitzem per a diverses finalitats, com ara la companyia o la defensa. Per això, volem fer una crida realista per a un ús racional i respectuós dels animals amb què convivim.

Finalment dir que creiem que existeix una evolució real de la consciència pública i que les accions i campanyes que duen a terme diferents associacions estan tenint el seu efecte. Sense anar més lluny, la Universitat Autònoma de Barcelona ha creat per primer cop a Espanya, una diplomatura de Postgrau en "animals, dret i societat", en col·laboració amb l'Oficina per la protecció dels animals, de l'Ajuntament de Barcelona i AUIDA (Associació Interuniversitària per a la Defensa dels Animals).

“Hay pasos sencillos que cada uno de nosotros puede seguir para eliminar la explotación de otros seres. Uno de estos pasos consistiría en negarnos a visitar los circos que usen animales. Cuando los veo cautivos en los circos, pienso en la esclavitud. Los animales en los circos representan la dominación y la opresión contra las que hemos luchado durante tanto tiempo. Ellos cargan con los mismos grilletes y cadenas”

Dick Gregory. Activista por los derechos civiles.

BIBLIOGRAFIA

Anonymous (1998) Commission regulation (EC) No 865/2006 of 4 May 2006 laying down detailed rules concerning the implementation of Council Regulation (EC) No 338/97 on the protection of species of wild fauna and flora by regulating trade therein. *Official Journal of the European Union* L 166: 1-69

Born Free Foundation & RSPCA (2006) *It's time parliament changed its Act*. Born Free Foundation/RSPCA, unpublished report

Clermont, E. (2005) *Circuses and elephants: the truth under the big top*. *AV Magazine* 113: 12-14

Clubb, R. & Mason, G. (2003) *Captivity effects on wide-ranging carnivores*. *Nature* 425: 473-474

Edwards, L.M., Rahe, C.H., Griffin, J.L., Wolfe, D.F., Marple, D.N., Cummins, K.A. & Pitchett, J.F. (1987) *Effect of transportation stress on ovarian function in superovulated Hereford heifers*. *Theriogenology* 28: 291-299

Kuntze, A. (1989) Work-related illness: *Hernia perinealis*, Bursitis praepatellaris and *Tyloma olecrani* in female circus elephants (*Elephas maximus*). *Verh. Ber. Erkr. Zootiere* 31: 185-187

Kiley-Worthington, M. (1990) *Animals in circuses – Chiron's world?* Little Eco-Farms Publishing, Essex, UK

King, N.E. & Mellen, J.D. (1994) *The effects of early experience on adult copulatory behaviour in zoo-born chimpanzees (Pan troglodytes)*. *Zoo Biology* 13: 51-59

Meehan, C.L., Garner, J.P. & Mench, J.A. (2004) *Environmental enrichment and development of cage stereotypy in Orange-winged Amazon parrots (Amazona amazonica)*. *Developmental Psychobiology* 44: 209-218

Pàgines web

<http://www.europarl.europa.eu/topics/treaty/pdf/amst-es.pdf>

<http://www.animalesparacine.com>

<http://www.infocircos.org>

<http://enextranet.animalwelfareonline.org>

<http://www.hollywoodanimals.com/>

<http://www.americanhumane.org>

<http://www.gencat.cat>

5. ANNEXOS

5.1 Annex 1

	MINISTERIO DE INDUSTRIA, TURISMO Y COMERCIO SECRETARÍA DE ESTADO DE COMERCIO SECRETARÍA GENERAL DE COMERCIO EXTERIOR	Servicio de Inspección SOIVRE de IMPORTACIÓN ☐ (RE)EXPORTACIÓN ☐ N.º
DOCUMENTO DE INSPECCIÓN DE ESPECIES PROTEGIDAS <small>R. D. 1739/1997, de 20 de noviembre de 1997, sobre medidas de aplicación del Convenio CITES y del R(CE) 338/97 del Consejo, de 9 de diciembre de 1996, relativo a la protección de especies de la fauna y flora silvestres mediante el control de su comercio (DOCE nº L 061 de 03/03/1997)</small>		
1. IDENTIFICACIÓN DE LA MERCANCÍA (a rellenar por el declarante)		
Importador NIF / DNI / pasaporte Domicilio social País (Re)Exportador NIF / DNI / pasaporte Domicilio social País Medio de transporte País de origen <small>(Indicar conocimiento aéreo, matrícula del vehículo, nº de contenedor, etc.)</small>		
Mercancía sujeta al R(CE) 338/97	Cantidad	Tipo de documento y N°
Fecha, nombre y firma del declarante:		
2. RESULTADO DE LA INSPECCIÓN (a rellenar por el Servicio de Inspección SOIVRE)		
EXAMEN FÍSICO: ☐ Conforme con el R(CE) 338/97 ☐ No conforme con el R(CE) 338/97 Nombre: Fecha: Firma y sello:	EXAMEN DOCUMENTAL: ☐ Conforme con el R(CE) 338/97 ☐ No conforme con el R(CE) 338/97 Nombre: Fecha: Firma y sello:	
OBSERVACIONES: ☐ Mercancía no sujeta al R(CE) 338/97 ☐ Otros. Especificar		
<small>Contra los actos de inspección podrá interponerse recurso de alzada previsto en el artículo 114 y siguientes de la Ley 30/92, de 26 de noviembre, de Régimen Jurídico de las Administraciones Públicas y del Procedimiento Administrativo Común, ante la Secretaría de Estado de Comercio, en el plazo de un mes contado a partir del día siguiente al de la notificación.</small>		

EJEMPLAR PARA EL SOLICITANTE

5.2 Annex 2

ORDENANÇA MUNICIPAL BLANES

Identificació de la sessió

Núm.: 1/2004

Caràcter: ORDINÀRIA

Data: 26 de gener de 2004

Horari: 20.10 a 00.30

Lloc: Saló de Sessions de la Casa Consistorial

Aprovar inicialment l'Ordenança Municipal de Circs

L'Ajuntament de Blanes rep, estiu rere estiu, un important nombre de peticions d'establiment de **circs**.

La legislació vigent no dóna una resposta adequada a la regulació d'aquest tipus d'espectacles.

Per aquesta raó s'ha cregut convenient de promoure'n la regulació reglamentària a nivell local, per donar major seguretat jurídica a empresaris executants i espectadors, millorant la qualitat de la intervenció municipal en el sector.

Els títols que emparen aquesta regulació es basen tant en la propietat majoritàriament municipal dels espais públics que els **circs** necessiten per acampar, com en les competències que el municipi té atribuïdes per la legislació vigent en matèria d'espectacles, establiments públics i activitats recreatives.

Fonaments de dret

La legislació sectorial esmentada i el reglament d'obres i activitats i serveis dels ens locals.

L'Ajuntament en Ple podria adoptar el següent

ACORD:

1. Aprovar inicialment l'Ordenança Municipal de **Circs** que s'insereix a l'annex d'aquesta resolució.
2. Sotmetre l'Ordenança aprovada a informació pública durant el termini de 30 dies per tal que s'hi puguin deduir reclamacions i al·legacions.

ORDENANÇA REGULADORA DE LES ACTIVITATS CIRCENSES

Article 1.- Objecte de l'Ordenança

Aquesta ordenança té per objecte la regulació dels espectacles circenses que es vulguin realitzar al municipi de Blanes mitjançant instal·lacions itinerants.

Article 2.- Llicència municipal

La realització d'espectacles circenses al municipi de Blanes requerirà la prèvia obtenció per part de l'interessat de la corresponent llicència municipal específica que exigeix la Llei sobre policia de l'espectacle les activitats recreatives i els establiments

públics, la qual comprendrà, si escau, la llicència d'ús comú especial dels espais públics municipals necessaris per a la realització de l'espectacle i l'acampada dels organitzadors i executants.

Article 3.-Requisits

La promoció d'un espectacle circense ambulant a Blanes requerirà, com a mínim, el compliment dels següents requisits:

1. Disposar d'estructures desmuntables amb condicions de seguretat d'higiene i comoditat idònies per Disposar d'estructures desmuntables amb condicions de seguretat d'higiene i comoditat idònies per als espectadors i per als executants de l'espectacle, assimilables a les exigides per a les instal·lacions fixes.
2. Tenir concertada una pòlissa d'assegurances que cobreixi el risc de la responsabilitat civil de l'activitat per una capital mínim per sinistre i víctima proporcional a l'envergadura del circ, que serà determinat per la Junta de Govern amb un mínim de 300.000 euros per sinistre i 60.000 euros per víctima.
3. En el cas que l'espectacle sigui promogut per persones jurídiques, estar regularment constituïdes i representades.
4. Disposar de mesures o serveis de vigilància adient a les característiques de l'espectacle circense projectat.
5. Disposar dels llibres o fulls de reclamacions a disposició del públic exigits per la legislació vigent sobre defensa de consumidors i usuaris.

Article 4.-Sol·licitud

La instància sol·licitant la realització de l'espectacle haurà d'anar acompanyada de la documentació següent:

1. Justificant d'ingrés, si escau, de la taxa per ocupació del domini públic afectat per l'acampada i de la taxa per ocupació d'espais destinats a publicitat.
2. Documents justificatius del compliment dels requisits establerts a l'article precedent.
3. Declaració relativa a les condicions de venda i revenda de les localitats o bitllets i dels abonaments.
4. Declaració sobre les característiques de la publicitat impresa, i de qualsevol altre tipus que es vulgui fer per promocionar l'espectacle.
5. Declaració sobre les condicions objectives del dret d'admissió.
6. Dipòsit d'una fiança proporcionada a l'envergadura del circ, situada entre un mínim de cinc-cents euros i un màxim de deu mil euros , que determinarà la Junta de Govern i garantirà els següents conceptes:
 1. Neteja dels espais públics i vies públiques afectades per l'exercici de l'activitat i la publicitat promocional.
 2. Serveis o equipaments municipals afectats o alterats.
 3. Sancions que es puguin imposar per infracció d'aquesta ordenança o de la legislació vigent sobre policia de l'espectacle els establiments públics i les activitats recreatives i liquidacions derivades de l'aplicació de les Ordenances Fiscals.
 4. Mobiliari urbà malmès.
 7. Projecte tècnic signat i visat per un tècnic competent en el qual es reflecteixi el compliment de tota la normativa legal vigent en matèria de seguretat, que inclogui:
 1. Memòria descriptiva de tots els elements que componen el circ, incloses les caravanes on s'allotgen temporalment els organitzadors i executants, amb indicació de la superfície que es necessiti ocupar.
 2. Memòria descriptiva del funcionament i abast de l'activitat, horaris de durada de les funcions sol·licitades, aparells de so a desplegar, nivells sonomètrics màxims que l'activitat generi.
 3. Memòria descriptiva de les mesures correctores actives i passives contra incendis, recorreguts d'evacuació, d'acord amb les normatives vigents (NBE-CPI-96) i pla de seguretat a aplicar.

4. Memòria descriptiva de les condicions higièniques i sanitàries destinades als usuaris (lavabos, cambres higièniques, metodologia d'ús i manteniment, etc.) d'acord amb la Reglamentació general de policia d'espectacles Memòria descriptiva de les condicions higièniques i sanitàries destinades als usuaris (lavabos, cambres higièniques, metodologia d'ús i manteniment, etc.) d'acord amb la Reglamentació general de policia d'espectacles públics i activitats recreatives.
5. Memòria descriptiva que acrediti el compliment del Reglament Electrotècnic de Baixa Tensió.
6. Memòria descriptiva que acrediti el compliment de la Llei 6/2001, de 31 de maig, d'ordenació ambiental de l'enllumenat per a la protecció del medi nocturn. En cas que es disposi d'enllumenat exterior, caldrà que l'interessat aporti la documentació pertinent relativa a les seves característiques, les quals s'hauran d'ajustar a les disposicions d'aquesta Llei.
7. Memòria descriptiva que justifiqui el compliment del Codi d'Accessibilitat de Catalunya.
8. Memòria descriptiva de la forma de tractament de les deixalles i residus de qualsevol naturalesa que el complex circense prevegi generar, amb explicació de la solució que es pensa donar a la publicitat impresa distribuïda i la retirada de cartells anunciadors a la via pública.
9. Memòria descriptiva de la forma de tractament de les aigües residuals de tota mena (aigües negres, grises, rentadores, rentamans, etc.) amb l'obligació de disposar de procés de depuració química, connexió directa a clavegueram o connexió a dipòsit auxiliar per a trasllat a EDAR, que el complex prevegi generar, amb explicació de la solució que es pensi donar en base als requisits exigits en aquest punt o d'altra solució tècnica que es valori satisfactòriament.
10. Plànols de situació de planta i d'alçat on es reflecteixin les mesures exigides als apartats anteriors.
11. Annexos: certificacions M-0/M-1 sobre reacció al foc dels elements decoratius fàcilment inflamables (butaques, graderies, carpa) efectuats per un laboratori homologat.
12. Declaració de l'equipament mèdic de què disposi l'organització per donar assistència immediata als espectadors i executants en cas de sinistre, d'acord amb la Reglamentació
13. Declaració jurada que el circ no es troba comprès en la prohibició establerta per la disposició addicional de l'ordenança.
 1. La instància s'ha de presentar amb una antelació mínima de trenta dies a la data d'acampada del circ.

Article 5.-Procediment

1. El procediment de resolució de la sol·licitud d'autorització del circ s'instruirà pel Servei Municipal d'Activitats i s'ajustarà als tràmits següents:
 - a. Tan aviat com arribi la sol·licitud se'n donarà compte als veïns immediats del lloc on es pretengui realitzar l'espectacle, donant-los un termini de deu dies per deduir al·legacions. En cas d'edificis plurifamiliars, aquest tràmit d'audiència a veïns afectats s'entendrà amb la comunitat de propietaris de l'edifici.
 - b. La sol·licitud serà sotmesa, successivament, al Servei Municipal d'Activitats, a la Policia Local, al Cap Local de Sanitat i al Servei Municipal de Medi Ambient perquè emetin el seu parer en informe raonat.
 - c. Un cop incorporats a l'expedient els informes i al·legacions expressats o transcorregut el termini d'emissió sense que hagin estat expedits, la instància s'eleva a l'autoritat competent per a la seva resolució definitiva.
2. En cas que la concurrència de sol·licituds per a un període temporal determinat fes inviable la possibilitat d'autoritzar-les totes, les llicències disponibles seran ofertes per concurs.

3. El barem del concurs s'aprovarà per la Junta de Govern i haurà de regular, com a mínim, els següents aspectes:
 - a. Qualitat i innovació de l'espectacle.
 - b. Qualitat tècnica de les instal·lacions.
 - c. Qualitat del sistema de tractament de residus.
 - d. Millora del cànon.

Article 6.-Prohibició i suspensió de l'espectacle

1. L'Alcalde o el Regidor Delegat competent, ha de prohibir o de suspendre els espectacles circenses que s'exerceixin sense autorització administrativa municipal.
2. També ha de prohibir els espectacles circenses prèviament autoritzats en les següents circumstàncies:
 1. Quan l'estructura desmuntable instal·lada no ofereixi la seguretat i l'estabilitat adequada per protegir els espectadors i executants.
 2. Si l'espectacle s'aparta de les característiques fixades per la llicència.
 3. Si l'espectacle es perjudicial, pels seus continguts, per a la joventut o la infància.
 4. Si es produeixen o es preveu que es produeixin alteracions d'ordre públic amb perill per les persones i béns.
 5. Si no es compleixen les condicions sanitàries i d'higiene mínimes necessàries.
 6. Si es produeix alguna violació de les normatives sectorials vigents en matèria de treball amb menors, protecció de menors i protecció de la infància i l'adolescència.
3. Per garantir l'efectivitat d'aquest conjunt de prohibicions i suspensions l'Alcalde o Regidor Delegat competent podrà comissar pel temps que calgui els béns relacionats amb l'espectacle objecte de prohibició o de suspensió.
4. Els organitzadors de l'espectacle estan obligats a permetre i facilitar les inspeccions que l'Alcalde o Regidor Delegat competent acordi, les quals podran ésser realitzades tant pels cossos de policia, com per altres funcionaris, persones o entitats habilitades per l'Alcalde o Regidor delegat competent.

Article 7.-Publicitat

1. La publicitat impresa de l'espectacle i la seva distribució s'haurà d'ajustar estrictament a l'establert per l'Ordenança reguladora de la Publicitat a la Via Pública.
2. El titular de la llicència té l'obligació de donar compliment a la legislació de política lingüística i de consumidors i usuaris en matèria d'ús preceptiu del català en la senyalització i els cartells d'informació general de caràcter fix; els documents d'oferta de servei i les informacions pertinents per al consum i l'ús dels béns, els productes i els serveis que l'establiment ofereixi, especialment pel que concerneix a les dades obligatòries relacionades directament amb la salvaguarda de la salut i seguretat dels usuaris i consumidors. L'incompliment d'aquestes obligacions és constitutiu d'infracció legal i pot donar lloc a la imposició de correccions per les faltes comeses.
3. Resta prohibida la publicitat acústica.

Article 8.-Infraccions i sancions

1. La infracció d'aquesta Ordenança donarà lloc a l'exigència de responsabilitats als culpables per a la reparació dels danys i la indemnització dels perjudicis causats a la cosa pública o a tercers i la imposició de les sancions que regulen els apartats següents.
2. Es considerarà faltes molt greus:
 1. La realització de l'espectacle circense sense la llicència municipal preceptiva.
 2. La modificació de l'espectacle autoritzat sense autorització municipal.
 3. L'incompliment de qualsevol norma o condició de l'autorització que signifiqui un risc per la seguretat de les persones.
 4. L'excés d'aforament permès per l'autorització si comporta un risc per a la seguretat de les persones.
 5. L'incompliment de les resolucions de l'autoritat municipal sobre prohibició i

suspensió d'espectacles i els requeriments sobre seguretat de les estructures desmuntables i del recinte.

6. La manca d'atenció a les persones que necessitin assistència mèdica en el mateix recinte circense.

7. La negativa a permetre l'accés al recinte als agents de l'autoritat o de persones habilitades per l'Alcalde per inspeccionar-lo.

8. L'incompliment de les condicions imposades per la llicència sobre vigilància i seguretat.

9. La no devolució de l'import de les localitats per suspensió o no realització de l'espectacle.

10. L'incompliment de la legislació de política lingüística i de protecció de consumidors i usuaris.

3. Les faltes podran ser sancionades amb multes de fins a seixanta mil euros, que es graduaran seguint els criteris establerts a la legislació d'espectacles, establiments públics i activitats recreatives.

Article 9.-Circs d'interès públic

L'Ajuntament, mitjançant el procediment previst a la Base 4.15.d d'execució del pressupost, en relació amb l'art. 22.1 de l'Ordenança Fiscal General, podrà reduir en tot o en part les obligacions previstes en aquest Reglament, quan concorrin circumstàncies d'interès públic degudament acreditades a l'expedient, com ara l'excepcional interès artístic de l'espectacle ofert o el foment de formes tradicionals o singulars d'espectacles circenses amenaçades de desaparició. En cap cas podran minorar-se les obligacions relatives a la seguretat dels espectadors i executants.

Disposició Addicional

Resta prohibit a tot el terme municipal de Blanes l'exercici d'activitats circenses per part d'empreses o d'organitzacions que explotin o utilitzin animals dins o fora de l'espectacle.

La justificació de no trobar-se comprès dins d'aquesta prohibició es realitzarà mitjançant la declaració jurada de l'interessat a què fa referència l'article 4 de l'ordenança.

La constatació per part de l'Ajuntament de la falsedat d'aquesta declaració determinarà la revocació automàtica de l'autorització, amb pèrdua de la fiança i obligació de desallotjament immediat del circ, sense perjudici de l'exigència de la resta de responsabilitats administratives i penals que correspongui.

Disposició Transitòria

Les sol·licituds d'espectacles circenses presentades amb anterioritat a l'entrada en vigor d'aquesta Ordenança es regiran per les normes provisionals que tingui aprovades la Junta de Govern.

Disposició Final

Aquesta Ordenança entrarà en vigor el mateix dia de la seva publicació al Butlletí Oficial de la Província de Girona.

Votació:

Sotmesa la proposta a votació, aquesta és aprovada per unanimitat amb els vots a favor de tots els membres del consistori.

AJUNTAMENT DE
LA BISBAL D'EMPORDÀ

Ref: Medi Ambient

PROPOSTA D'ACORD

Vist que la ciutat de la Bisbal d'Empordà forma part de la Xarxa de Ciutats Amigues del Circ, dins el Pla Integral del Circ del Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació de la Generalitat de Catalunya.

Vist que els animals han de rebre el tracte que, atenent a les seves necessitats etològiques, procuri el seu benestar, i que en els cirques aquests solen viure en condicions de captivitat allotjats i transportats a llargues distàncies en remolcs de camions que no poden satisfer les seves necessitats físiques i socials més bàsiques.

Vist que entre els animals que s'exhibeixen als cirques hi figuren animals salvatges que, encara que hagin nascut en captivitat mantenen els seus instints naturals i el procés d'aprenentatge de comportaments antinaturals per a la seva espècie es fa a través de la violència.

Vist que el manteniment d'animals salvatges en cirques no contribueix ni aporta un benefici per a la conservació de les espècies.

Vist que les administracions locals també han de afavorir i potenciar les conductes cíviques i de respecte de la ciutadania cap al nostre entorn natural.

Vist que els cirques amb animals salvatges no ofereixen una educació ambiental apropiada i promouen una visió tergiversada i falsa dels animals, resultant fins i tot antieducatiu per als infants, que és el públic majoritari d'aquests espectacles.

Vist que diversos ajuntaments de Catalunya i un creixent nombre de països de tot el món han prohibit l'actuació d'espectacles amb animals als seus territoris.

Vist que la presència d'animals salvatges a la via pública pot suposar un risc per a la salut pública per la possible transmissió de malalties.

Vist que els animals salvatges poden ser potencialment molt perillosos i que una escapada accidental de les instal·lacions pot tenir conseqüències greus per a la integritat de les persones.